

رامان

له تيشكى تېكەلاو
به كهوره داخزېوه كاني
سەر قز و بهزني جيا!!

نووسەر:

سهيد ئهحمەد حەسەنى فەرد

رامان

له تيشكى تېكه لآو

به ههوره داخزيوه كاني

سهرقز و بهژني چيا !!

رامان

له تيشكى تېكه لاو

به هوره داخزيوه كاني

سهرقز و بهزني چيا !!

نوسهر:

سهيد ته حمده حسه نبي فهد

- شایک : ۹۷۸-۹۶۴-۷۹۷-۰۹۸-۳ :
- شماره کتابشناسی ملی : ۴۴۴۷۲۴۷ :
- عنوان و نام پدیدآور : رامان: له خۆره تاوی تیکه لاو به ههوره داخزیوه کانی
سه ر قز و به ژنی چیا!!! / نووسەر سه یه دئه حه مه د
حه سه تی فه رد .
- مشخصات نشر : مه آباد: هیوا ۱۳۹۵ .
- مشخصات ظاهری : ۱۳۲ ص .
- یادداشت : کردی .
- عنوان دیگر : له خۆره تاوی تیکه لاو به ههوره داخزیوه کانی سه ر قز و
به ژنی چیا!!!
- موضوع : شعر مه آبادی -- قرن ۱۴ :
- Mahabadi poetry — ۲۰th century : موضوع
- موضوع : شعر کردی -- قرن ۱۴ :
- Kurdish poetry — ۲۰th century : موضوع
- رده بندی دیویی : ۸۱۲ / ۹ فا :
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ ح ۸۴۳ / م ۲۲۵۶ PIR :
- سرشناسیه : حسینی فرد، سیداحمد، ۱۳۱۹ -
- وضعیت فهرست نویسی : فییا

نوی کتیب: رامان

له تیشکی تیکه لاو

به ههوره داخزیوه کانی

سه ر قز و چیا!!!

نووسەر: سه یه د هه حه مه د حه سه تی فه رد

ناشر: انتشارات هیوا

په ره بندی و روو به رگ: تاوات حه کیم زاده

به رگه ژمیر: ۱۰۰۰

سالی چاپ: به هاری ۱۳۹۶

پښتانه

1.....	پښتانه	
9.....	هينانې گڼې	بهشې يه ك
10.....	بيخ سنووري	
11.....	وازيكې نه شه مزاو	
14.....	پرسپار	
19.....	شه وانه	
21.....	باوډر وسام	
24.....	كام سده	
26.....	ناماژه	
27.....	زه برې نزا	
29.....	دوو به پښتانه ك	بهشې دوو
30.....	وازي تهلان	
32.....	ژين	
35.....	خه وړه وژين	
37.....	كڅچ	
39.....	نيگايه ك	
42.....	دوو به پښتانه ك	بهشې سون
43.....	وره	
45.....	پروژانه وړه	
46.....	بين ناو	
47.....	ناواتيك	

- ۴۸ شاپالی دل
- ۴۹ پہلی تاوات
- ۵۰ کہرویشکھ
- ۵۱ مردن
- ۵۲ کی بوون؟
- ۵۴ !!؟
- ۵۶ دوویہ پتیبھک بہشی چوار
- ۵۷ چہند ہہنگاو لہ گہل
- ۶۳ پاشکو
- ۷۰ رامان بہشی پتیبھ
- ۷۱ تالانی دل
- ۷۲ تہونی
- ۷۴ تیری ناگرین
- ۷۵ مہیکہدہ
- ۷۷ بہشی شہش: دوو نہمری موکریانی
- ۷۸ وہفانی
- ۸۲ لہ پرسہی نہمریکی موکریانی دا
- ۸۸ بہشی جہوت: چہند کورہ پمخشان
- ۸۹ گہرانہوہ
- ۹۲ کام فہلسفہ
- ۹۶ کام زاراوہ
- ۹۹ ہہلہ

ده-له ۱-۱

کام نه نه وین ۱-۲

بی نام ۱-۴

دست حسد ۱-۵

نواي غم ۱-۶

..... ۱-۸

کوچ ۱-۹

نه گهر ۱۱۱

رابوون ۱۱۲

اقبال ۱۱۳

ختیل ۱۱۴

نازه ری چ زمانیکه ۱۱۸

چهند بهرهمیتک له نووسهر ۱۲۲

بهشی ههشت

چهند دیرینکی لیک نه بان

پیشہ کی

بیته کی

زانستی رۆز بالاتر له وه بووه: که من توانیبیتم تامانجه کانم به
ریک و پیکى بینکم!! بهلام وئ دهچئ چهند تیریکم به ههله له
کهوان نه ترازابی؟

ههر بویه دوای ماوه یه ک له به دوادا رۆیشتنی ههله
ناهه مواره کانی زیان، زۆرم بئ نابه دل نه بوو وه ک هاوالیک پۆدلی
ته نیام، به لاوینی په خشان دهوری چهند دانه یه ک له پۆلی ره وه ک
و چیاپی مهلی شیعر به تم که ته گهر په له وه ریکن دل بزوین، با
بازره نه بن، ته گهر دزیویشن، با ته یمانه ی په خشان بیانشارتته وه.
نایشزانم چۆنم که وئ کردوون!؟

دیاره به شیکى زۆر له به ره مه می ولاتی ئیمه وه ک دیمه کاریک
به بارانی هات و نه هات شین بوون و خهت و شوین و کهردووین
بۆ نه کیشراوه.

رهنگه ههر وایش بئ، له زۆر شوین دا ته ره کاری بیستانه دیم
گه لیک به تام و له زهت تر بووه له ئی به راوی یه کجار به ریی و
جئیش.

به لی: خودایند اووه کان له کاتی موتالا دا که گه یشتنه ههر
مه تله بیکى نوئ، له فیشی چهند دیری دا به ته رتیبی ئه لف و بئ

رايان ده‌گرن و له کاتي خوځي دا بو مه به‌ستي پيويستيان ته‌نانهت
له شيعريش دا که نيازي به زانيني فهلسه‌فه‌ي روزه، به‌هره يان لني
وهرده‌گرن.

با چار و باره دهره دزه‌يه کيش به‌ره و ته‌ده‌بي هه‌نده‌ران کرايي،
به‌لام ئاواتي مني ده‌ست په‌روه‌رده‌ي هه‌ر ټيميکي رانه‌هاتوو به‌و
شيوه‌کاره، هه‌ر ئه‌وه بووه که به‌ره‌مه‌ي که‌مي بيستانه دټمه‌که‌م،
بوخووم و بو رټيواراني باريکه رټي به‌ر ئه‌و دټمه‌کاره بيته
به‌هره‌يه‌ک، بي ته‌وه‌ي بچينه رنینه‌وه‌ي

دنيای رووني من له چاو هه‌لټانه‌وه که ۲۵ گه‌لاويژي سالي
۱۳۱۹ي کوچي هه‌تاوي به‌رامبه‌ر به سالي ۱۹۳۹ي زايينيه تا
ټيستا موکريان بووه، ته‌نيا چوار ساليک له زانکو تاران کومه‌لناسيم
خويندوو و گه‌راومه‌ته‌وه ئه‌و ده‌قه‌ره‌ي که به وه‌يشوومه‌ي
زستانيشه‌وه هه‌ر وه‌رزيکي به هه‌ويئي سروهي به‌هاران ره‌نگي
گرتوو و بوته رووگه‌ي دل به کولان.

جا ره‌نگه ئه‌و هه‌زه‌ي که دل ده‌يلني، شابالي خامه نه‌بيووي،
به‌لام نه‌گه‌ر له سه‌ر کانياوي به‌ر داره‌به‌نيکي لټره‌واري ولاته‌که‌م،
کوشکيک، چل چرايه‌ک، هه‌روه‌ها قافيه‌ي شيعريشم له تال به
تالي بسکي دلداريکي ده‌سکردي خه‌يال ساز کرديني، بو ته‌وه بووه
تا بلټيم: منيش له بيت و به‌ره‌که‌تي هه‌ر ټيميکي ئاوا بزوين
بي به‌ش نه‌بووم.

دیاره تم چند خالەش لەم کورته نووسراوه دالە بەر چاو گیراون.

۱- بەشی زۆری شایى و زەماوەندى کوردەوارى دەکەوتنە بەر سارد و سەرما و بە گۆرانی و سەر بەندى «پایزە لە من و درەنگە لە تو» دەست یی دەکران.

ئێستایش ئەگەر بمانهوی دیلان گێری بووکی شێعر بین، بۆ ئەوهی لە تەف و لەرزى سەرما و سەخلەتیی پیاڕیزین، نە تەنیا کراسى ناسک و تەنکی ئەدەب، دەبی بە سەرپۆشی گەرمی فەلسەفی، مێژوویی و کۆمەڵایەتیش پیاڕیزینەوه.

۲- شێعری ئەمرۆ مەلێکن ئازاد، چریکەیان هان دەری هەست و ئیحساسە، بەرە و ژینگی یی خەوش و ساکار.

با شێعر خنکاوی بەحری مەزید و نایرە و داگراوی بەندى ریدف و قەید و قافیە نەبی، بەلام هیندیک لە شێعری ئەمرۆ پەخشانن ئەوەندەش نەخشین، کە زمان لال دەبی بلی، وەزنیش دەورگی بەرزى بزوینی هەیه.

با هەودای ئەم لێکدانەوه نەخرتتە سەر خەرەکی بنەرەتی هونەر که لە دوا دانی دەوی. بە کورتى زیاتر دواى وەرگیرانی هونەری هەندەران بوو کە موغازەلە، یی هەلگوتن و بە تاییەتی لاسایی کردنەوه لە کەمی داوه و شتی نوێ هاتۆتە ئاراوه.

شێعری ئەمرۆ هەتوانی دەرد و برینن، ئاهەنگی شادین، پرد و رێبازی جم و جوولی کۆمەڵایەتین و دەبی لەو بەری ناسکی دا، سندانى سەر دلی یی بەزەبیانیش بن.

بهائی: له نامیزی خاتوونی خه یال دا، شیعر یکی کال به داره داره و سهه
 و لاجانگ داهیتان وه گر و گال ده که وی، پی ده گری و خو ده نوینی.
 شانازی خاوهن خه یالیش نه سرۆ ته وه یه که کور به یه کی به به هره ی
 بار هیتاوه بو داهاتووی زنده که ی.

شاملوو دهائی:

موضوع شعر شاعر پیشین از زندگی نبود.

.....

.....

در دام گیس مضحک معشوقه پایبند

حال آنکه دیگران

دستی به جام باده و دستی به زلف یار

مستانه در زمین خدا نعره می زدند...

به داخه وه ئیستایش هیندیک له ته دیانمان هه ...

۳- ته واه دهی بیسته میش مال اوایی لئ کردین و هیشتا هه ریمی ئیمه
 له گه ل تیکنۆلۆژی دا برایتی پی نه به ستراوه. هه ر بویه بو بزواندنی
 چه رخی ئابووری و گه ش بوونه وهی خوینی ناو ده مار و ورده ره گه کانی
 نه ندایمی کۆمه لیش ده بی پیوه ندیمان به فولکلۆر و ویژه ی ره سه نی
 ولاته که یشمانه وه بیی، نه ته نیا لاسایی کردنه وه یه کی ئاشکرا و بهر چاو،
 تانه بیته هوی تیک چوونی کۆشکی ته ده بی ته مرۆمان.

۴- زیاتر ناوهرۆکی کۆشکه که میوان دهحه سینتتهوه و خانه خوش
سه ریلند ده کا. دیاره هه تا ویست و مه بهست به ههستی ناسک و ئیما
و ئامازه دهر نه که وی، ئالین شیعره.

که وایی تۆش له تهک منا بیژه:

داد له دهست شیعری زۆر و بۆری به شیکی زۆر له شاعیرانمان. با
شیعری حه ماسی و میژووویی نه گرتتهوه، نه وهک چۆک له ژیر یاری
تانووت دا بفیژی.

تهوهی راست بی له دیوانی شاعیره مهز نه کانیش دا، زیاتر له چهند
پارچه شیعر ناکهونه بهر چاو و وه جابخی دلیان جوان بی ناگه شیتتهوه.

۵- بی ئیک دانهوه و هه لسه نگاندن، ئیک ههلاواردنی واژهی وهک
په کی دو زمانی هاوری شه گه ئیک نار هه وایه. بۆ وینه:

ته گهر واژه گه ئیکی وهک: گهردوون- دهر وون- کۆشک- نیگا-
نیگار- به هره- سه ره سه را- باره گا- ساده- سهروشت- شهیدا- واژه و
... له کوردی ده راوئیزین، تهی بۆ ته م واژانهی وهک: کهم- زیاد-
سهر- موو- ریش- دهست- پا- ران- گهردن- گه رما- سه رما-
نهرم- زیر- باریک- درشت- به هار- پاییز- زستان- سال- رۆژ-
شه و- پیر- جوان- چهپ- راست- ماست- که شک- به نیر- شیر

یان بۆ ژماره و ره قه م له یه که وه تا هه زار، میلیون ده بی ج بیژین؟

نه ته وه یه کی در اوسی نین که له زمان و که له پوووری یه کتر به هره
وهر نه گرن. ئیمه ش تا راده یه کی زۆر له واژهی بیگانه خۆ ده پارئیزین.
ته نانهت هیندیک له واژه کانی خۆمانیش به فارسی له قه له م ده ده بین.
دیاره زمانه که مان، زمانیکیش نیه وهک فارسی که به بی واژهی

عهرب بيشه به‌له‌ميكی شوق و شر. به‌لام هينديک چار واژه‌ی بيشه‌گانه رسته و وتار به پرست تر ده‌کهن و نه‌گهر "هاردان بير" وه‌ريان گرین، رنگه زيانی نه‌بين.

6- هه‌لسه‌نگاندنی هه‌ر به‌شیک له هونه‌ر با به شيوه‌یه‌ک بی که خاونه‌که‌ی له هه‌ر چی هونه‌ره بازاره نه‌کا. گه‌لپک چار کاری لاوتکی شایی به‌خویان به ده‌ردیک بر دووه، کورد گوته‌نی:
ده‌واره شری لی قه‌وماوانیش به ده‌ست باوه به و مه‌رده نه‌چووین.

با نه‌قد نه‌کرته لیکدانه‌وه‌ی خه‌ونه‌که‌ی هاروون¹ و مه‌رگی هونه‌ری کابرا نه‌بیشه پیش جاوی و ورده ئیراده‌کانی ته‌ونده‌گه‌وره نه‌کرته‌وه که له هه‌ر چی نه‌قد که‌ری دنیا‌یه بیزار بین.

7- به‌ره‌رووی کراسی باسه‌که به‌وه دا‌کوژنین که نه‌بیسراوه بلین:
کاریکی هونه‌ری چه‌ند شه‌و و رۆژی گرتووه، ته‌نیا ده‌گوتری:
جوانه و ده‌ستی هونه‌رمه‌نده‌که‌ی خووش، یان ...
چه‌ند به‌ندیکی له زماره 56 ی گۆفاری مهاباد دا چاپ کراوه.

1- ده‌لین هاروون خه‌ونیک ده‌بینی، له زانایه‌ک ده‌پرسن که خه‌ونه‌که‌ی بو لیکدانه‌وه. کابرا ده‌لی قوربان وا دیاره نه‌و خزمانه‌ی که ئانئستا له‌گه‌لتن هه‌موو له پیش تو دا ده‌مرن، هاروون ده‌ستووری گرتنی ده‌دا. یه‌کی تری بو بانگ ده‌کهن. نه‌میان ده‌لی گه‌وره‌م، ته‌مه‌نت له‌و خزمانه‌ی که ئانئستا له‌گه‌لتن، له هه‌موان دریزتر ده‌بین. هاروون ده‌لی خه‌لالی کهن. دیاره هه‌ردوک به‌ک و‌لام بوون به‌لام ...

به‌شی به‌که

- هیتانی گم
- بی سنووری
- رازیکی نه‌شه‌مزاو
- پرسیار
- شه‌وانه
- باوه‌ر و سام
- کام‌سده
- تامازه
- زه‌بری نزا

ته‌وهی که هه‌ن نه به پیی کات و ساتی نووسینیان، هه‌روا، کرانه
چه‌ند به‌شی کوزتی به ره‌نگ لیک نزیک و ره‌نگه هیندیکیان هه‌ر
یه کتیش نه‌گرت‌ه‌وه.

هیتانی گبر

چوومه ته باره گای هه تاو

هیناومه ماشه ری گبر و

تیشکی نه وینه رایه لم

مه ترسه، ما

نهرم و نیانی یاهوشی گول و گیا

سینه ری ترسه

- دژ به ژین -

به ژیو که وانی ئایرین

پینکاومه وا

هه تا هه تایه نه یکرئ

هه نگاوی وهسوهسه ی رهشی

بیتته ناو که ژ و چیا.

بیئ سنووری

که دهستی زیوینی فهلهق
دوا چه پهری تاریکه شه و پیوه دهنی
چ سهیره رازی ته و گولهی
به پرچی ئالوژی هه تاو
پئده که نی و
باره که وی بهر ره وه زکی سه رتریش
به تییه رینی سینه ری بهرزه فرنگ راده چهنی !!
ته مجار
به ودمی سروه به ک
که رووحه بو که ز و چیا
بیتته دیلانی گولان
به دهوژی ئاوی کانی یا
ئیلهامه بو ئاههنگی زین
له هه رمانی
بیئ سنووری
ته ماننی یا.

راز یگی نه شه مز او

ئاواتی من

که هه وهها سهه به مۆرن

چرۆی داری ئه وینیکی

روو به تاڤگه ی به رزی خۆرن

نه پشکو و تووی

سهه ترۆیکی چیا کانن

لیکدانه وهی به سال چووی

مه به سستی میژووی ژیا تن

که بیتم وایه:

خشلی به رگی به ریی نامووسی ئینسانن

.....

ئهن به ژنی به ریی ژینم

له داوتنی هه رازای

سهه

هه ورامانی پیرشالیاری مه زن دیون

هه ژینیکن

له گهل هه نیسکی هه تاوا

له خور به ی خه و راهه رپون

هەتا رابوون
هەزاران جار
فرمىسكى سوۋىر و شىرنىم
بە سەريانا داوهرىون
بەھادارن
بە تۈنەۋەي عومرى رابىردووم كېيون

.....

من يىم واىە
لە بنىاتا
رەگەزى خۇي نەناسىۋە
تەۋەي
خەۋنى بۇ خەۋنەكانى من دىۋە!!

.....

جا چۈن دەبى
هەۋرى ماتەم
لە سەربان و گۈي سۋانەكەي كەپرى ژىنم
بىگرمىنى
منىش بىنلەم دىلۋپەي شەۋ
جەرىرى
سەرشان و مىلى پەرىرى ژىنم
بىزاكىنى!!

يان بېيلىم
تەۋزۈمى مۇتەئى نىۋەشەو
ئارەزۋوى بەرز و پىرۋزى
چەندىن سالەى زىد و ھۆزم
بتارتىنى!!!

.....
تەرخە يانم
ئاۋاتى من نەشە مزاون
سەر بە مۆرن
چىرۋى دارى ئەۋىنىكى
روو بە تاقگەى بەرزى خۆرن

لە ژمارە ۸۰ى گۇقارى مەباد دا، بلاو بۆتەۋە

پیرسیار

له دهر وونی به‌ندیخانه‌ی بیر و راتا
وت و ویژه
سکالایه
به کول، به سو.
چاوی کزت
هه‌نگاوی بی هیزو شلت
به‌تاهه‌نگی
له‌رینه‌وه‌ی ته‌لی تاری زامی دلت
هاوار ته‌که‌ن:
که «تای گه‌لو»
چه‌رخ و خولی گه‌ردوونی دوون
بو‌وايه، بو؟!

○○○

کاره‌ساتی سیجری خامه

له‌گه‌ل

کزیی ره‌وتی میژوو

نہ مانزانی

چی پی کرا و، دەوری چ بوو ؟!

هەر بویه

هاورپی بووی له گهل

داسنی یه کانی یه زدانی:

که

«ههرمن»

ختیوی نه زانی

ختیوی درک و بهرده لانی

بلیتی

ههروا زال بی له سهه

هۆره ی پاکتی

هۆره ی جوانی

هۆره ی چیا و سهوزه لانی ؟

دیاره بویه تو پیت وایه

بوئه و ههریمه ی

که ههروا

بی برستن له م دنیا یه

بە تايبەنى رۇژھەلانى رۇژ لى گىراو
بىوورن
رۇژ لى ون كراوا!
بىدەنگى يەك
بە ھەيىبەنى دەريا يەكى مەندو ھەراو
بىدەنگى يەك
لە زيۈەرى رووبارى روون تىزى كراو
بىدەنگى يەك ...
بەم ھىوايە
نەرم و بە سام وە خۇ كەوئى و بىتتە كايە
وەك چۇن تىكەي
فرمىسكى غارى روو بە تەم
بە ھىمنى دەھاتە سەر
سىنەي لەشى
تەختە بەردى داستانە كەي "ئىينو جەجەر"

شەكانەوھى
شەپۇلى ھەورى ماتەمە!!
ئەي
برووسكەي بىرو بروا

به بهر دستتیی چ دستتیکه
 هه لگیر ساوه ؟

که خۆره تاو
 دووره په رتزه
 وه ک سل بی یان تاسا بی
 به شهرمه وه لئی راماره ؟

تا ئه و دهمه ی کانگای ئه وین
 خامه ی به هتیزت پر نه کا
 له داها تی نوو کی قه له م
 کانیاوی
 بیر و باوه ری گه لیشته،
 بو سه ر پر نه کا
 خسه له که ی روونی روویارت
 به ره و ده ریای بی شه بۆلی، دلی، داماو
 ته نیا خه ون و خه یالیکه ا
 ئالۆز ده بی و وه دی نایه

دیاره دهریا

نەسرەوتتە

هەدا نەدانە

جمینە

دەهاژت و نامۆبە بۆ

هەچی رژدو نالەبارو بێ بەهایە.

لە لاپەرە ۷ی گۆنباری سروە ی زمارە ۵۹
چۆزەردانی سالی ۱۳۷۰ دا چاپ کراوە.

شهرانه

شهو

که، زئی زیوینی تیشکی مانگه شهو

داده ریژی

دیمه نی ده ریای بهرین

من په ره ی که شتی خه یال

ده سپر مه دست

شهوشنه ی مه وجی بلاوینی نهوین

.....

شهو که سرته و ههستی

ناو قامیشه لانی بهند و زهل

نایینه گوی،

من هومیدم

چه شنی تیر ریژی هه تاو

ده چرم

له گهل تا ههنگی زین

.....

شهو که دیته دهر برینی خهم

به دهنگی بی که سی،

من له ناسو را

دهیینم

رادهمووسی بانی هاوسیکهم

هه تاوئیکی بهتین.

.....

جا به بالا گرتنی ماتهم

ته من

دینمه بهر نووری چرای چاو

دهنگی کوخهی

مه رگی "به ند و کوت و زنجیرم"

که هاتوونه رزین.

سینوه وهر گنیرانیکه به کهمه گوریننیکه وه له سنیرنیکه "سپانه" ی نهمر شاملوو
که له ژماره ۷۱ ی گوفاری مهاباد دا چاپ کراوه.

باوه سړو سام

نه گهره ننگاو هیندیک شله ا

ده لئین:

کزیمی رهوتی هه تاو

به ره و روژاوا بوون کله ا

.....

به یت و بالورهن

به وردی به په ردهی گوئی دا دراون

به ره ی په ندیش

بو مژینی خوینی غیرهت

له سه ر قسین و گورخانه کان

راخراون.

○○○

ده توخوا

ساتی که رابوون

دهم و دهستی
چیا بېرن
تاویری زل جاله بکهن
دارو دهون وهخو بخن
ویشکه لیش وا بهر گر بدهن
تا به هاری کاسی خهوی له میژینهی
پین هه لستی.

.....)

به ریږه وانی شهو بلین:
هه وار گه یهک بدۆز نه وه
که هه ر په رین ده چن
له بهز
نه یوو کی روونی کانی یا
قزی هه تاو ده هۆنه وه
له و شوینه هۆبه هه لبدن
هه تا
هه وینی خوینی ژین هه یه
ته له سمی شهو نه بیننه وه

ھەرچەندە با و بۆران رای دابین و له گیزاوی ژینا که پیمه له ش
 که وتبین، ھەرگیز وهک خنکاویک په نابهری ھەر که نداویک و
 په لاماردهری ھەر پیر و پووشیک نه بووین، با توفانی نه گبه تیش
 ھهستاین اجار و بارهش پیمان وا بووه که کۆلکه داریک رهنگه
 بتوانی له گیزاومان بهرته دهر! بهلام

کلام سەدە؟

باوهر مه که ته نیا شه مێک

بۆ ھەر یمنی تووک و نزا

بۆ ساتیکیش

ھەلکرا بی!

یان

فەلسەفەیی ژێر چنگی دالی دەسەلات

په یامیکی ئاو روونکەرە

بۆ سەرچاوه لیل کراوه کان ھێنایی

تە تو بلی

خۆرەتاوى سىر و تەزىوى ئەم سەدەيش
 تىن و تووشىكى بى مابى؟
 يا خۆ كۆرە زىرىنە كەي^۱
 لە گىرمانى لەمىزىنەي راوہ ستابى؟
 بىت وانىە ھەروا شەوہ؟
 بگرە تارىك و تىۆك تىر
 لە شەوگارى ھەرە سىاي سەدەي بىستەم؟
 ديارە ئىمەي
 ھەرىمى رۆز لى و ن كراوى سەر بە تەم
 سالىانى سالە واين كە ھەين
 بە كام درۆ
 كام دەلەسە
 يان كام بەلئىن باوہر بگەين؟
 بلىي رۆزىك بو سكال
 بە ھەرشى خۆرەتاو نەگەين؟
 ئەمجارە بىين
 دەرگاي فەلسەفەي جەپەلى

۱- نيو سەدەيەك لە مەو بەر لە ناوچەي موكرمان. ياو بوو كە منالان كاتى ھەور و

مەلا ھاواريان دە كرد:

تاوہ كە وەر ھوہ ، وەر ھوہ كۆرە زىرىنە كەت دە گرى.

ئىنىكە برۆوہ، برۆوہ كچە كەچەلە كەت دە گرى.

كەچەلى لە ناو كچان دا زۆر كەم بوو، كەچى خەونى ناخوشيان ھەر بو كچ دە بىنى!!

درؤ و ده لهسهی
نهم سه دهیش قور دا بدهین.

۲۰۰۰ م - ۱۳۷۹ هه تاوی

ئامازە

بەرزە قېرى گەر بته وئ

سېنورى

رېچكە رزده كەي مە كۆي دلان

بۇ ژىنى نوئ

بە ئامازەي نىسى شابالى لەنگەرت

و دەەر كەوئ.

سره بری نزا

گولی ز کهی ژووره کان و
 گولی کینو
 گولی ناو دار و دهوهن
 گول هه ر چی هه ن
 به کام گه روو هاوار ده کهن ؟
 نه و کاته وا
 له دیرک و دال
 چل چله گول بزار ده کهن ؟!

هاواری گول
 زور
 به زه بره
 ناخ که هه تا دیتته نزا
 چه ند به سه بره !!!

به شیء دور

- دوو به یتیه ک
- رازی ته لان
- ژین
- خه ورمه وین
- کوچ
- نیگایه ک

دوو به پتییه ک

عه یامیکه له بهر شوعلی شه منیکم
به ئاواتی زیان تا سهرده منیکم
بگهینه سهر سنووری شادی
له وی هه لکه م جرای چند به ره منیکم

رازى تەلەن

لەگەل چلە رىئاسى بەر چالە بەفرىك دەدوام، كە پۇلە
 ھەورىكى ئالۇز و بە سام بە كرزى داخزىە سەر داوتىنى
 تەلانىك و بە بارانەو تىكەل بە تىشكى خۇرەتاو بوو، ھەر پەلە
 ھەوريش بوون كە لە زالانەو دەۆل و دەرهيان سەرىرەژىر
 دەپتاو، پىيان وا بوو كە «پىرشالىار» ھەو رۆژە دا،
 نوژرەبارانەى بووشكە سالىى ژاوەرۇ كر دووہ!
 دەلەين: لە شاھۇ را باز و شەھىن لەگەل پەلەوهرى سەر
 تاشەبەردەكانى ئاتەشگا دەدوتىن:

كە ھىچ روانىنىك ناتوانى بە قەلەم بەك بە ھەزارىش لە خۇر
 و بارانى ھەوارەكانى شمشىر، يان ھەببەتى ئاوەكەى بل و
 سامناكى بەھارانى سىروان بختە بەر چاو.

ھەر بۇيە رازى روانگەى ھەورامانم لە گەشتە پىرناھەنگەكەى
 گۇرانا بە جى ھىشت و تا بەرزايىەكانى كەپتىسى و بەردىزى
 نەگىر سامەوہ كە زىرانيش بەرەو باكورر بىرستى لە شابال بىر بوو!!
 جائەگەر بە سوو كە بالنىك تا سەر چاوەكانى دالتەپەر و
 لەوى وە بە گەلاز و سپىرتز دا دواى لەنگەرىك لە سەر دەشتى
 لاجان و لەند و گردبەران، لاپر، رىم كەوتىتتە لىرەوارى بەر

قه‌ندیل و به زئی‌ده‌دا به‌ره و هومل و داوئینی ئاو هه‌لدیره‌کانی
کو‌تابیتم!

دوای به‌رینه‌وه و گه‌ریک ره‌شبه‌له‌ک له‌گه‌ل بی‌زا که‌رانی
تۆره و مه‌یدان چۆغه، به‌ نیازی چوونه «زرتوار» بو‌وه‌ده‌ست
خستنی رازی ئه‌و ده‌ریایه‌ی که‌ به‌ فرمتسکی بینه‌وایه‌ک شاری
زولمی فه‌یله‌قووسی تیدا ژیر به‌ره ژووور بو‌و، رام دای! له
کانیاوه‌کانی سه‌رتوون و نجه‌ و داوئینی ئاربه‌با توونیه‌تیم
شکاندین! به‌ سه‌رزه‌ویش به‌ سه‌ر شارا گه‌رابیتمه‌وه گه‌رده‌نه‌ی ته‌-
ته‌ و دوای سووکه‌نیگایه‌ک له‌ کو‌رمانگان و تاق وه‌سان به‌ ده‌شته‌-
که‌ی ماهیده‌شنا دوور و نزیک ته‌تری دارخورمای قه‌سرم به‌ گول
و گیای بی‌هاوتای ئیلام و دالاهووه‌وه هه‌لمزتی!!

خۆم به‌ به‌خته‌وه‌ر زانیوه که‌ به‌هه‌شتیکم به‌ سووک و هاسانی
وه‌ ده‌ست خستووه و بوومه‌ته‌ مه‌ستی باده‌یه‌ک که‌ هه‌ست به
سه‌ربه‌ری بکه‌م.

به‌ پرسیار له‌ پیره‌ مازواره‌کانیش پیتم وا بووه ده‌گه‌مه‌ ئه‌و
هه‌وارگه‌ هه‌ست بزوتانه‌ی ته‌وینداران چادر و چیغیان لئ
هه‌لداوه، که‌بی ده‌ست و بیی ده‌ستی سنووور بووم و هه‌ر به
ئاواتیانه‌وه ده‌ژیم.

ئىرىن

ھېچ دەزانى دوور لە تۆي نەرم و نيا
 بوومە شەيداي ديمەنى بەژنى چيا؟!
 سىجىر ئاۋھەلدىرە دلمى ساندوۋە و
 روح لەگەل زەوتى كەوا بۆي دەرچوۋە

.....

زەردوما و رزىي چىر و ھەلدىر و لان
 شوپنە بۆ دەنگدانەۋەي دەنگى مەلان
 مېشكى بى مېشكى نەياري دژ بە ژين
 چۆن دەزانن رازى ئەم زۆزانە چىن!!
 لاي ئەۋبىندارانى ھەوراز و نشىو
 رەمىزى ھەرمانى ژيانە شاخ و كىو

.....

بارەگاي بەرزى ھونەر گەر دانرا
 فەرشى جەۋرەنگى گولى لى راخرا
 جوانترىن وپنەيشى كەۋتە زىدەكەم
 بۆيە شانازىي بە زىدى وا دەكەم

.....

ھۆ پەرى ھۆ گول، ئەرئ ھۆ ھىز و تىن
 بەس نىيە رامان لە ئوقيانووسى ژىن؟
 بۇ بەسالچووى لە ھەفتايش تىپەريو
 تام و رەنگ و بۆى گولان دەبنە بژيو
 توش وەرە و تىشكى نىگات باويژە دوور
 دەرکەوي لىمان بەھەشتى بى سنوور
 لەو مەكۆيە پىر لە راز و رەمزە دا
 لەو چىا پىرساز و نەغمە و سۆزە دا
 وا بە شەوبۇ و شەشپەر و سوئسنە و چنوور
 لىك دراون ئال و والسا و كەسك و سوور
 رەنگ و روون، نەخشن، نىگارن، دىمەنن
 خشلى سەر بىتخە و بەرۇكى جىمەنن
 شەنگەبىزاي شوخى و اشايى بەخۇ
 بۆتە ھاورازى كەما و گىابەند و لۇ
 گەر شلىرى شەرمىش سەر دادەخا
 بۇ گولان سفرەى دلى خۇى رادەخا

سىپەرى بەر داركېرۇسكى لىرەوار
 ئاوى كانياوى بە بەردا بىتە خوار
 لىرەيە من وا بەدل دەشنىمەو
 قەت بە بوركانى فەناش ناتوئەو

جامی دهستم ئاوی روونی کانی یه
 مهستی ئه و بادهم هه وئینی جوانی یه
 دل به بی بهرواله رووخانی جهسه د
 شاپه ری خستۆته سه ره ئه و جی ئه به د
 بۆیه سه ره به رزم به بوونی ژینی پاک
 وا به ره و ئاسۆ ده رۆم بی ترس و باک

۱۷ بهینی له ژماره ۹۱ ی گۆفاری مهاباد دا بئاو بۆتهوه.

غصه سیره وین

هه ره شنه ی نهرمی بزته جار جاره بیزئیوی خه یال
دل له شه وگاری ههریمی ماته میش دا دیته حال

دوای بزهی تو بوو که شادی کهوته دل بو زه مزه مه ی
شیعری دل داری به راوئزکی ساده و کرج و کال

خوشه دل بفری به تاهنگی شه قه ی شاباله که ی
نه ک خه یالای له چوار چنوه ی قه فهس دا بگری بال

گر به هاری ژینه، وه رزی شادی به، دهست گرتنه
به فره که ی عومری منیش که وتوته بهر دهس بای شه مال

جا به ریی جوانی نه تو و به رزیست بزهم لی مه گره وه
تا موتالای که م هه وو ورد و درشتی خه تنو خال

خۆ له سنهه رازی تهوین پی شییلی لۆمهه کسه نه بووم
چونکه دل دهروا به ره و ئاسۆی تهوینیکی زولال

خهوهوینیشم کزهه فیینکی شنهه ئازادی یه
بوچ بزهه ههه وانه بزوینی قزی نه رمی خه یال؟

تهه وه کوو بوو کی به هه شتی خهونه کانم چی ده پی
گهه به تارا و دابی کۆنی کورد ههاری بیته مال؟

به یادی کاک سعید بازاریار

له ژماره ۵۵ی گۆفاری مهیاد دا چاپ کراوه.

کوچ

په‌ریی شی‌عیری په‌ریو‌هی سه‌ر چلو‌و‌کان
 به‌ دیمه‌ن وه‌ک نی‌گاری تازه‌بو‌و‌کان
 گزنگی نو‌ور له‌ روژی رووی ده‌باری
 به‌سه‌ر به‌ژنی گه‌ئا و کولمه‌ی گولو‌و‌کان
 شکوی به‌ژن و به‌ر و بالای وه‌ها بو‌و
 له‌ چه‌شنی ته‌ونی به‌ر ده‌ستی خودا بو‌و
 به‌ بروای ری‌ره‌وانی شه‌و به‌ گشتی
 په‌یامی روژی سه‌ره‌ستی له‌ لایو‌و

له‌ ئاسوی به‌رزی تاریکی به‌زینا
 له‌گه‌ل رابوونی که‌وبار و شه‌هینا
 که‌ستی نه‌یزانی! بو‌و وا زوو بزر بو‌و
 به‌ دنیا‌یه‌ک له‌گه‌ل قه‌ول و به‌لینا
 مه‌ل و گول پر به‌دل خو‌تتاو ده‌گریان
 له‌ دووی کوچی په‌ریی شی‌عیری وه‌ها جوان
 که‌ بو‌و وا هه‌لبرا و تو‌را به‌ جاری؟
 به‌ره‌و رزدی و چریی کوساری هه‌رمان

خه والوو بووین له جهنگه‌ی خوره‌ه‌لانا
 که تپهر بوو به سهر ئاسوی ولانا
 هه‌تا رابوون نه‌ما خوی و په‌یامی
 که بدره‌وشین له ناو کۆری خه‌باتا
 به‌گفتی شیرنی سوئسنه و هه‌لالان
 که رامابوون له کاسی کیژ و کالان
 ده‌لین هه‌رگیز نییه باسینک، هه‌والینک
 له دوا‌ی کۆچی به مانگان و به سالان

بلی‌ی روژیک په‌زاره‌ی دل برابنی
 له ئاسو را هه‌والینکی وه‌ها بی
 که هه‌وری ماتهمی ئەم ناو و خاکه
 به‌سروه‌ی سو‌بجی ئازادی ره‌ها بی؟!
 هه‌میسان بیته‌وه‌ ته‌و په‌ریه‌ جوانه
 که سیله‌ی نیو نیگای شادیی دلانه
 له خه‌و هه‌ستان و رابوونیک بیننی
 که بو کۆچ کردنی نه‌یبی به‌هانه

نیگایه که

چاوه کهم
 بو که ره تنک
 چاوی دلت هه لیتنه
 دل
 نیازی به ده وایه،
 به بزوت بیدویننه
 هیند غه وارهن
 ئهوی پیم و ابوو پهری دلدارین
 ده وهره
 لهم ده قهرهش دای ئه وین دایینه

 بو وه خو که و تنه وهی باوی نه مامیم،
 سا دهی
 چت له دهست دئی؟
 ده که ره م که و که ره مت بنویننه
 ده سه و ستانه مه لی دل
 له هه ریمی خهم دا

به نیگایه ک
له سیاچالی ته می ده برینه

.....

جا که نازادی
بویرانه له په رتوو کی زبان
لاپه ره ی روژی ره شی
لی بکه وه، بیدرینه
وه کوو میراتگری
میژووی وه ته نی ناھو راش
بتکه ده و
دهستی هه چی خپوی بته، بشکینه

بہشتی سچ

- دووبہ بتیبہ ک
- ورہ
- بووژانہ وہ
- بی ناو
- ٹاواتیک
- شابالی دل
- پہلی ٹاوات
- کہرویشکہ
- مردن
- کئی بوون؟
- ۱۱۴

دوو به يتيه كه

ته گهر چار داخى ژينت وا ته نـ يـيـيـي
كه ده ورهت گشت به گول چل چل چنيبي
له وه خوشتـر نييه بي حال و باليك
كه جارنكي به خه نديكت خه نى بي

نازانم ناوهر وكي نهو دووبه يتيه م له كوي وهر گر تووه؟

۱-۱

له وهتا هم، دوور و نزيك روانيومه ته رهوتی له باری ژيان، نه و
ژيانهی که له داویني بزوينی چياي تاوات و تاره زوو دا نه سره وتی
بوته هه ویني هه دانه دانم.

دياره چيی پي نه چوو که به ره و کهز و چر و ته لان ته نيا شویني
نستی ژيانم پتواوه، نه ویشم لئ نه ديو بووه و خزيوته ره وه زینکی
به سامی ناو چيا که وه !!

وا تاساوم ته نيا توانيومه روو بکه مه دار و ده ویني چر و ته لانه که
به ته مای ناماژ به ک بو ره مزی کز دنه وهی ته م و مژه که ی بهر
هه لستی سهر که وتتم، که خر مه ی ژیر نه ره مه هه نگاوی رتيواران و
دهنگ دانه وهی چيا بوته ئيلهامينک:

که هو رتيواری برست لئ بر اووی بهر هه له مووتی روو به
شوورهی قه لای نه سره وتن! مه وینسته، سر مه به و بيزوو، بيتوو به
رینچکه رزده بهرده لانيه که ی بهر شوره دا وه سهر که وی، ده زانی
که چون مان و ژيان، ته نيا له بهر هتیزی وره ی به شکو دا سهری
ته سلیميان دا نواندوه.

به لئ، ئيلهام سوزنک بوو له سازی سهر که وتن، بوته ئیستایش
نه مزانی واژه ی خه سانه وه له کام لا په ره ی له ش دا لیک دراونه وه!

ئەوا دەيشىنىم رۇژ نىيە كۆترە باريكەى سەر گوئىسوانەى
قەلا كە، چىرۆكى كۆل نەدان بۇ ھاوالە كەى نە كاتە لاوك و منى
بەرە و ھەرمانىش بە بىستنى نە گە شىمە وە.

يوونزانهوه

زانيوته وا
 گولي تهمه
 به جياوي بهر كه پره كهت، ده روئتمه وه ؟
 تهى بۇچى چين و بهر چه مت
 لهم وه رزه دا!
 به ئيچساسى ته ويندار تىك
 ده خوئتمه وه ؟
 چون به تمام
 له بهر گرى بزه و نيگات
 خاكه لئوهى لى توراوم، بدوئتمه وه
 به فرى
 په سيوى سهر دلى ساردو سرپش
 به هه لكرانى ئاورى نه ورؤزىكى نيشتمانم
 بتوئتمه وه .

ئاگره گهش و سووره كهى نه ورؤز، با ههر زهردى بهرئنى دواى
 سهرما و سؤلى زشتانى دزئو با و نه كرابا به دوو كهلى بۇگه نى لاستىك و جيره سووتاو!

بیئى ناو

به يادى كاك حه سه نى مام قادرم

ئه گهر بئى دهنگ و بئى ههستم

ئه گهر لاواز و بئى هئيزه

نه مامى شئعري بهر دهستم

ئه گهر ههروا

به ره و زهره هه لگه بران دهروا

چرۆى دارى وره و ههستم!

به هئيزى دهستى ئيعجازت

ده بئى ههستم

برۆم

هيند سهه كهوم

سهه تر له بهرزايى سههري قه نديل

كه سۆزى نزمى نالهى دل

به بهرزايى

عه رشى ئاهورا

بيته شئعر و هه لبهستم.

ئاواتىكە

كە ئاوردوۋى
 دارستانى شىئىرى تازە و كۆنى گەلم
 بە سەز يە كا كۆ كردهۋە
 بە گىرى دەستە چىلەي غەزەلىك
 بوون بە ئاگر
 بۇ ۋە جاخى لەمىزىنەي كوزاۋەۋە
 لە خەۋنىكا
 رووناكايى ئەم مەشخەلەم
 بە مزگىنى
 بۇ زەردەشتى خاۋەن ۋە جاخىش بىردەۋە.

لە لايەرى ۱۸ى گۇفارى سىرۋى ژمارە ۷۱ى سالى ۱۳۷۱
 لە گەل دوو پارچە شىئىرى جەلال مەلەكشا و مارق ئاغايى دا چاپ بوۋە.

شابالی دك

من به هه‌وای
 پر به گه‌رووی ده‌نگی مه‌ل و
 بونی جاتره کتوبله‌کان
 ده‌شئیمه‌وه
 ده‌با بیتم
 له‌رووپه‌رئیکی قامووسی گولزاره‌که‌ت
 چهند واژه‌یه‌ک بکه‌م به‌بال و
 شابالیش
 له‌چهند به‌ندی کورتی شیعریک جوی که‌مه‌وه
 که‌هه‌وره‌سه‌ر به‌خیره‌کان
 وه‌خۆ خه‌م و
 زه‌وی و زاری
 تاواته‌نیوه‌گیانه‌کانی
 پین نوئ که‌مه‌وه.

به کی تاوات

بو شکاندنی شه قلی تاریکی
 تاخ که توانیبام !
 ته نیا شه میکم
 له بهر پئی بهری شیعی سهر بهستی
 داگیر ساندباو
 هؤدهی دهروونی رهش و قور ماویم
 به چی هیشتیا
 به ودمی هیزی نهر مه ههنگاوش
 برم کردبا
 تاله سهر میرگ و تاو و کانیه ک
 تاوات و
 شیعر و خهونه کانیشم
 به کی به کی ناشتیا.

کەروێشکە

بە وینە مەوجی رەنگی گول

لە بەر مووری گژ و گیا

نەسرەوتنە

لە سەردەمی بویری و ھەرزە کاریا!

ئەو شیعەرە وا

کە یێم وا بوو

شەهێ نەرمی بێ پسانەوێ

گولپەرشەبە*

بە نەرمەبای

داوێنی بەرتەسکی چیا

* ناوی ئەو جۆرە گەنمانەیی کە چل-پەنجا سال لەوێ پێش لە موکریان دا بە برەو بوون

و کەروێشکەیان لە ھەر جێ شیعەرە دلرفیتتەر بوو.

وێک: بەھاروو - سەھوێژ - گەنمە سەرداری -- گەنمە مەلا - گەنمە ئومێد -

قەندەھاری - گولپەرشە - گولبەھاروو - گولپرووت و ...

مردن

شاسوار هه به؟!

جله و شل کا و

بیر و بروای

به ززیانی

سه رسپرده‌ی ره شه‌بای دزیتو

بسپیری؟!!

یان باخه‌وان

زاراو بنیتته گولزار و

بشلیت:

ته‌وا گول ده‌دیری؟

ده‌ی

بوچی نابین دارزی!!!

ته‌و ده‌ست و خامه‌ی

که واژه

بین به‌ها کا و

بو‌ته‌م و ته‌وی بنیری!!!

كىچى بىۋون؟

لە ئەنگۈستە چاۋى بى ترووسكەى رۇزگارنىكا!!

بۆسە يە كيان

بۇ دەفەرە كۆست كەۋتە كان

دادەناۋە

بىۋون بە مۇتە كەى ژيان!!

ھونەرىك كۆن و بى پىز با

بە بى و پلە شىكۆلە كەى منالانى ئەو شونە يان

دەشىلاۋە!

گوئىگرىشيان

داتە كاندىۋون لە ئەۋىن!!

ئەۋەى ئاھەنگى مەينەتە

دەبۋو بە گەرەلاۋزە يە ك

يە ك بۇ يە كى گىر اباۋە!!!

رووداۋ

نابىنن بە بى ھۆ

تا نە زاننن

خەست و خۆل بىچ!!
زۆردار
ھىزى سەرەكیە !!؟ و
پىستر لەوەشى بە دواوە.

۱۱۶

که شایالی
له له‌بی هەر شۆره‌کاتیگ خشاندا
به روالهت
که ویری کاکبی به کاکبی
ده‌کۆد به جام‌ا
گیانله‌به‌ری سه‌ر گۆی زه‌ویش
خۆیان
له‌و جامه‌ دا ده‌نواندا!!

.....
نه پێم وابی
بین شک ده‌ئیم:
له هیلانه‌ی جادوو را هاتبوه فرین!
که بو ئیمه‌ی بین ده‌ره‌تان
ته‌نیا
نه‌گه‌تی هه‌لکه‌راند!!!

به شیء میواز

- دوو به یتیه ک
- چند شهنگاو له گهل ...
- پاشکو

دور به تیبه ک

دلّم شاسواری ئالا راشه کینه
که پاشکوی که یلی په یمان و به لینه
رکئف کوت و الہ سہر ٹہسپی خہ یالی
بہرہ و ہوہ و ہہواری شہو بہ زتنہ

په ننگار له گهل د.ع. په شپږو کاک ت. موټه ييه دزاده

دهمیکه له گهل بزهی سهر لټوانی کاک قاسمی موټه ييه دزاده
دا ناشنام، یو من بهک لهو که سانه په که دلی ته نیام له لای
دهحه سینه وه و به نوکته و قسه خوشه کانی ده که شینه وه.

که م کهس هه په که بتوانی که حیلې هونه ر به زین و به رگی
واژه ی زین، وهک نهو ره زاسوو که برارینته وه و جله ویشی یو
نهرمه غار و رمبازین، له دهست دا نه وهنده نهرم بی که به که یفی
خوی رای بدا، به لام ناخ به ره و کوی؟

مهلی شپعر ده بیاته ناو کوری دهرسی مه ولانای روم یان به
به هند و داوه وه له فلسفه ی ټیگزستان سیالیستی
سارتری ده هالټنی؟!

له ژماره ی ۶۲ی گوڅاری مه اباد دا شپعریکی دوور و درټیزیم
به ناوی "سفه ریکی بی برانه وه" چاویکه هوت، چند جارتکم
خوینده وه و چوومه لای خویشی، ههرچی کردم ماشه ره
رهنگینه که ی نه وهنده نالوز هه لکرابوو که گرتیه کیم یو نه کراوه،
وهک: «نه گهر نستیکه م لټی گهری، له قوولایی هه لتوقینی
ره شه چالی ههر به ته نیا کلویه کا، میلیون میلیون کاکه شانان

هەل دەقولىنم»، «ئەگەر نىسكەم نەبوایە، لە بەر باران ھەزار جار
بە ھەورنىك دا دەھاتمەو»، «بەھار شىن شىن دەپتەو، ھاوین
ئازار، پاییز رووتى دەروتتەو زستان بىداد»، «شا كلیلیك رەمزى
قفلى قافیەى بەپتتى بگۆرئ، پەنجەرەیدەك بە دەركە دا پتتە
ژوورئ و ھەزار دەركە بە پەنجەرە دا دەرباز بئ».!!!

زۆریان لئ ورد بوومەو، سەر و خوارم لئ گرتن، ھەرچى کردم
نە بۆم ھاتتە پردئ و نە بۆم ھاتتە رىبازئ !!

ئەو شىعرەى خوا لئ خوشبوو "نېما" م كەوتەو بىر كە دەلئ:
مىردامادى فەیلەسووف كە دەمرئ، پەربى پرسیار دەچتتە سەر
گۆرەكەى و بە «مَن رُبِك مَن؟» دەیدوئنى، لە ھەلامىشدا شتى
سەیر و حىكمەتى ھەك: ئوستوقونسىت و ئوستوقونسات نەبى
لئى نابىسى، تىنى ناگا و دەچتتەو لای بارى تەعالا و ئەویش دەلئ:

«تو بدین بندە من حرف نزن

او در آن عالم هم زنده كه بود

حرفها زد كه نفهميدم من.»

وا ديارە كاك قاسمىش شوورەيەكى ۋەھای بە دەورى
مانىزەكەى داكیشاۋە كە دەپەوئ لە ھونەرى پرتاۋ و جلیت بازى
دا ھەر تەنیا خۆى خاۋەنى ئەو رازە بئ كە دەبزانئ!

نپازم بەرھنگار كەردنى شىعرى ئەم و ئەو لە گەل بە كانییە، بە
بروای مین ئەوانەى كە لە ھونەر دا خۆیان بە لپىرسراۋ دەزانن، لە

دەر خستنی شیعر و په خشانیان دا وا بئ که سووژه و بیر و باوه ریان
له گری کویره ی واژه و مانا دا نه شار دریتته وه.

باوه ناکم گشت بنده کانی شیعی "خه وه به ردینه" ی
کاک سواره ی تیله خانی زاده به ته وای بو که س ساغ بوو بیتته وه.
به لام هه به ته نیا جاریک خویندنه وه، له ناوی قه تیس ماوی
بئ دهره تان و نه و کانی وانه ی که به کهد و کوپ و لاری دا به ره و
زی یه و روو به دهریای شارستانیته به ریوه، دنیا به ک له
تیس تاتیک و دینامیکی کومه لایه تی دهن به دهسته وه،
با چهند رسته به کیشی له گو ماوی ته عقید دا خنکابن.

پیم وایه که ش و هه وای موغازله و به ند و داوی شیعی دوتنی
و هیندیک له قه لسه قه سهیر و سه موره کانی ته مرق، بو هه ریمی
تازار چیتتووی تیمه نابنه چاره سازی گیر و گرفته کانی تابووری -
رامیاری تیکنو لوژی کیمان.

نه و هونه ره کاری خو ی ده کا که برینی زووداوه دل ته زینه کان،
به چهند ناهه نگ، پیت و واژه ی ساکار ساریژیکا، لای و بیر و
روشن بیریش وها به ره و پیش هان بدا که چهرخی میژووی بئ
دهور بگری.

دیاره رسته ی وه ک "سه رت شوپ که، ملت که چ که" له نهرمی
و له تافهت دا ناگه ن به رسته کانی شیعی ریکی وه ک:

«شه ونم که له سه ر رووی و هره قی گول دهره وشن
عه بنه ن وه کوو قه تره ی عهره قی روومه تی یاره

سوئسن به زمانیکی تهر و تازه خه ریکه
 بو مه دح و سه نای سانبعی هم نه خس و نیگاره»
 م. مولا مارف کؤکه بی

به لام کاتی که هه بیته بی و ههستی شاعیریکی نه مرؤی وه ک
 به شتیو، تا بهم شیوهی دهر دینتی:

« سهرت شور که

ملت که چ که

چاو مه گیره بو نه ستیره و ئاسمان و خوا

نه وهی بستیک زهویی نه بی

خوا و نه ستیره و ئاسمانی کوا ؟ »

به راستی بو نه وانهی که روونا کایی مانگ و نه ستیره یان لئ
 دزار بی، له سهر زهویی زیدی خویان میترگ و میترغوزاریان به
 رۆژی روون لئ نادیار بی، ته نیا هم شیوه هونه ره به که ده بیته
 رینوینی ههست و باوه ریان به ره و ئاویندهی ژینیک که هه رمانی تیا
 دیار بی.

نه گهر باسی شیعری رۆزه، با چند دیریک له گهل شاعیر و
 که شتیوانی به حری بی و ههستی نه ته وایه تی بدوین، له به کیک
 له وانه به نرخه کانی دا ده لی:

« ئیمه تووشی سه د کویره رین

چرای بیرمان گهلنیک کزه

ههنگاوی کویترانه ده نین. »

بهائی:

روژه‌ه‌لانی ناوه‌راسته و کئی بی به ته‌واوی تاقه‌تی به گژه‌بای جم
و جوولی کومه‌لایه‌تی بشکن؟

به خۆمان نیه که له گنزه‌لووکه‌ی چاو کوپتر که‌ره‌ی زامیاری دا
که‌مه گورانیک‌ی بیر و باوه‌ر دینه پیش و ناشاردرتته‌وه.
هونه‌ر نه‌وه‌یه که خونچه‌ی دل‌مان ته‌نیا به شنه‌ی شادی
هۆزه که‌مان بکرتته‌وه.

هیندیک جار و له هیندیک جینیش ره‌نگه جینو به ئیراد
نه‌گیری، به‌لام به داخوه زیاتر هه‌ر قه‌زای گۆزه له دیزه که‌وتن
بووه و له جیات نه‌وه که پلاری جینو به‌ر تاوانبار بکه‌وی، دایک و
باوکی بی تاوان بوون که ته‌قاونه‌وه و به‌راو کراون.

تاشکرایه که به‌شیک‌ی زۆر له رووداوه‌کان، له ناو هۆلی نارسه‌نی
بانکدارانی جیهانی دا شکل ده‌گرن، ده‌سه‌لاتیک‌ی زۆریش له ده‌ست
ده‌ستین.

له خاکیک‌ی به‌ر بلاو و له‌ت و به‌ت و پر له شوینه‌وتکه‌ش دا،
پنسه‌هوانی رامیاریمان که به چر و لێژیک‌ی به‌رده‌لانی و لارییه‌کی
پر له مه‌ترسی دا‌تیده‌په‌رن، چۆن ده‌توانن، تا دواین هه‌نگاو بو
سه‌ر که‌وتن و گه‌یشتن به نامانج، بی هه‌له بن؟!

من پیم وایه هۆی "دانانی هه‌نگاوی کوپترانه" هیندیک روونه
و که‌متر خه‌تا له خۆمانه، ده‌جا وه‌ک چۆن به وانه جوانه‌کانی نه‌و
شاعیره به‌ریزه بوو، که مبالانی دووتنج، بالای وره و تازایه‌تیان.

ئەمڕۆ دە لەریتەوه، ئیستاش پتووستیان بە وانەیی بە هێزترە و با
پیر و گەورە کانیش بگرتتەوه، تا بتوانن لە گێزاوی رامیاری ئەم
چەرخە دا، بەرەیی خۆیان بە نەدرای پێ بیتە دەری.

لە لاپەرەیی ۲ ئی گوڤاری زمارە ۶۵ مهاباد دا چاپ بووه.

پاسگو

قەوارە بەك كە بۇ بەرگى رەخنە بە بالاي شىعرىك بىر ايوو، بە شىكى كرا بە كراسى بە خشانىك
 وەك "چەند مەنگاۋ لە گەل..." ئەم بە شەيشى بە نەدووراوى و كەمىك لىنېرىن و تىكردنەو
 وەك خۇي نەما، لە تەنز و مەنز بىن بىنز كرا و بوو بە بارىك ئىراد لە شەز ئەستوى خۇم و
 كەننىكىش بۇ تارمايى:

مەزگەن و مەزىن

لە داوتىنى
 چىر و تەلانە كۆيلە كەي
 ناو بەندى
 ھەورىكى نەزۆك
 گولزارىكە بىر رەنگ و بۇ!
 دارستانى
 بە روالەت دەريان داوۋە گەلاو چىرۆ !!
 چ ھەرزىكە ؟
 كىزۆلە كان بۇ دەسكەنە و
 كور و كالېش
 دەپرۆن بۇ درۆننەي درۆ؟!!

رئىرە وئىگم

خەسەنە وەم مەرگ و ژىنە !

راستەرى ئاۋ خەۋنە كاتى شارى دلش

ھەوراز و نشىۋ بىرىنە !

....

سەدان سەدەيش كە تىپەرى

لە گەل پىتى

شىن بوۋنە ۋەي بەردى بىچىنەي ژىنە كەم

دىمەنى خۇم

لە ناۋ گۆمى وشك و تەرى

سەر ئاگرى يادە و شەراب

دەردىنمە ۋە

لە سەردانى ئوقيانووسە بى ئاۋە كەي

بەر ھەيۋانى

قەللى دوورى كۆنە مېژوو

سىنەرىكىش

لە ۋىنە كەم دەنۋىنمە ۋە !

دەچم

لە ئىپلىس دەپرىسم

بۇ دەرباز، بوو

له دانانی سهنگ و خشتی

مزرگه و ته که ی هه ریمی نوور ؟!

بو چی

دلی هه لده فرجا

به وه بشوو مه ی ناو ناگری به حرکیکی سوور ؟!

....

دهی با له ئیوهش بیرسم

بو نابینن

هۆره ی داری بیرى شیتتیک

کتیوی

قامی فه یله سووفیک

له بن بینن ؟!

دیوی رهشی داخ و که سه ر

هه چی هه سه

به رووخانی قهلا ی فه لسه فه

بمرتینی ؟!

....

گویتان داوه ته ئاههنگی

گریان و ناله ی رهوه یه ک؟

سه ر قافله یان

ئی هه زاره ی پیش مامووته و

رۇرۇيەتى

بۇ رووخانى كۆشكى كۆنە خەونە كانى !!

ئەي نەتان دى

مەلىكى ورد قوتارى كا

قووتى خۆي و كۆچە كە وردىلە كانى !؟

راز و رەمىزى لۆكە پىرەم

لە ھەر لايى كە پرسىوہ

لال و سىر بوون

نەيانزانى !

نەيانزانى !

....

ئاخ بۇ ئىوہ كە نەتاندى

مىروولە يەك

بۇ قاوہلتوون

چۆن ھژدىھاي كەول دە كرد !!؟

دەسگىرانە

قەد و بالا چەند گەزە كەي

بۇ ھەتوانى لە چاۋ نە چوون !!

چەند ملوانكەي موور وەشىنەي

لە مل دە كرد !!!؟

....

خۆزگه زانپامان

ههتاو

کهی ستهری خوی را دهخا؟!

کهی ماندووئیک

بو فینکایی و حهسانهوه

له بهر کوورهی نیلدرای ئاسنگهرئیک

پشوو دهدا؟!

ئاخ و سهه ئاخ

نهمانزانی

که چۆن! که چۆن؟!

له ژماره ۶۶ی گۆناری مههاباد دا

له سهز و بستی کاک شهزیز وهلبانی چاپ کراوه.

بہشتی پینچ

- رامان
- تالانی دل
- تہونی ...
- قیری ناگرین
- مہیکہدہ

نه له عيرقان ده گم، به رازی دهریام که نه زانی ! خه یالیش چی
هه واری دلدارانی پین نه دؤزراوه. بویه
ثم به شه ته نیا بو تاراندنی تارمايين له دلی ته نیا. وله وه زیاتریش
ههر هیچم لیان نه ویستوو، با ئه وه شیان له ده ست نه هاتین !

رامان

مەروانه تیشکی تیکه لائو
به هوره داخزیوه کانی سهر قز و به ژنی چیا
ده ههسته دهی،
مهوتسته، رانه مینه،
با
له بهر گهرووی
کانیه کی دهوره داگه راو
له سووره گول
سهرنج بدهینه هات و چۆی
ئاھۆرای
چهند ئاسکی سل
ئه م چاره گوئ شل شل بکهین
بو زه مزه مهی ئاههنگی دل.

تالانی دڭ

هؤ شهنگه بیبری
 رازداری سرتھی
 سوئسن و وهنهوشهی شوخ و دهسته ملان
 خاله جوانه کهی سهر خونجهی دهمت
 شاراوهی شهوی بسکی په ریشان
 له بهر شه پۆلی
 تیشکی رۆزی رووت
 ئەمن و ئیمانم
 وهها خۆی نواند
 تهلەسمی ترسی شهواره* بوونی
 بو تالانی دل
 به جاری شکاند
 ئەو که مەهی ما بووم له عه شقی پیروز
 تا به خۆم زانی
 ئەویشی رفاند.

* به هه لکرایی پارچه مان له دهوری چرابه کی به شوق و رووناک دههالاند و به تاریکه شهو ده چووینه دۆل و ده ره به کی پر له باننده، ههر پارچه له چرا ده کراوه په له هودر کیر ده بوون و چاویان به شهواره ده کهوت و هیندیکیان به دهست ده گیران.

تەونى ...

چل چرا و هۆدهى دلى من؟
 ئەى هەوينى خوينى مانم
 سۆى ترووسكەى چاوه كانت
 روون ترن له چراى ديوانم

سل مەبە ساتى وىسالت
 نامەوى بازار و بەهرەم
 پيشكەشى بەژنى نەمامت
 سەر جەمى كالاي دوكانم

گەر هەنارى دارى بالات
 لىك دەدەن مىسراعى سەبرم
 سانى بسك و خال و گۆنات
 قافىەن بۆ شىعرە كانم

چم له ری و رهوتی غه زال و
 باغ و پی دهستی بهه شتم
 بیتو تاسکی میر غوزارت
 بیته بهر سیره ی که وانم

گشتی ئالووز و پلووزه
 رایهل و پوی بیر و هه ستم
 تو بلتی روژیک به دهست
 بیته کر، تهونی ژیانم؟

تیری ئاگرین

نه ورۆزه ئه ی تو
بۆج قهوسی برۆت وا ویک هیناوه
برژانگت
به پینی به زنی ژیی که وان
له گهل کیشاوه
سیرهت بگۆره له په رده ی دلم
بزانه ئاخو
تیری نیو نیگات دوا ی هه زاران جار
کوئی نه پینکاوه؟

قهوس: ئاخو مانگی پایزیشه.

مه پاكه ده

مه‌ی و ده‌فری ده‌سی ساقی که تاله
به وینه‌ی تاوی کوسالان زوالاله

به پیری سه‌ر چ بوو؟ پیری خه‌رابات
که باده‌ی به‌ر ده‌سی خوی کرد چه‌واله

وده‌ها شیوا به مه‌ی نه‌زمی ژیانم
که نازانم، نه رابردووا نه حاله ا

ده‌لین به‌زمی مه‌ی و مه‌عشوق و مه‌یگیر
به ری و ره‌سمی نه‌وینداران حاله

ده‌جا ساقی نه‌تو و تام و مه‌زه‌ی مه‌ی
به مه‌ستیش هر که‌ره‌م که پیاله پیاله

هتا بیمه کهویی بهر مه یکه دهی تو
ژیا نم دوور له بالات پیی به تاله

۱- [به - وه - ده لئین - مهی - که - ده]

که ته وه لی میسراعه کانداهه ن. هیندیکیان دوویاتیش بوونه وه.

۲- ئەم شیوه کاره ته نیا بو کوشتنی کاتی وه رهزی دهی.

به شیخ شمس

- وه فایی
- له پرسه‌ی نه‌مرئکی موکریانی دا

«نامرن ئهوانه وا له دلی میلهئا ئەژین»

بیره میردی نهمر

وهفایی

وهفاییش که له مالاوایی به کجاری دا به
دهست نهو سهه به رزه له لمی عه ره پستان
دا ده نێژری، به رامه ی عه تری غه زه له کانی
ته لاری کۆر و کۆمه له موسیقای کوردی
وهها داگرتوه که بۆنی توندی گله یی
خه لکیان له نه بوونی شیعری کۆمه لایه تی و
میژوی، نه ختالیک لی دوور خستۆته وه.

بئ سنوور شکاندن و کهوتنه ناو گێژاوی ئه ده بی هه نده ران، بئ
به رینه وه له خوڕتایی بهر مالانی گونده که ی گۆران و هینانی
چه پکه گولی بهر ده سرێژی ختلی دوژمنان. گه لیک جار به
ته سپایی گوشه یه ک له بهرژینی باغچه ی ئه ده بی وه فاییم لاداره.
له په نا دێراوه ریحانه ی به کجار به به رامه و بۆن خو ش دا
حه ساومه وه و بۆ ماوه به کیش مه ست و کاسی کر دووم.
ئه و گولزاره ی که وه فایی له مه زرای دلداری دا به روه رده ی
کر دوه. شه خته ی هه یج خه زانیک نه ی توانیوه و ناتوانی گول به ری بکا.
تیکۆشانی ته نیا بۆ غه ملینی میرگی له ش. نه بوه و گولزاری
شیعری له هه واری دلان را پاراو بوون. بۆیه موغازه له له گه ل
نووری به زدان ده که ن.

بهلام وهک چۆن نالی، سویر و تالیی له خه می خۆی و عالم دا
 چیشتووه، وهفایی هاو چهرخ و هاو سهفهری حاجی توفیق بهگی
 تاریکی شکینی شهوهزنگی ئهوسهر دهمهش، که چۆن بوته
 شهیدای بهر دهرک و دیوانی بهری و بهریزادان، با به زمانی
 شیعریش، که زمانی جم و جوولی کومه لایه تیی ئه و کاته بووه، له
 دهر د و مهرگ و دوا که وتووویی ولاته کهی کهمیک دوا با !!

ههر نه با له چالاکیی پیر و مورشیده کانی خۆی، چهند به ییتیکی
 به سۆزی زهمزمه کردباو ئیمهیش دهستان بو داری بی بهری
 بریا درێژ نه کردبا!

دهنا به راستی وهفایی به زمانی شیعر دواوه، وهک ههلوهدایه کی
 دوا ی کۆچی دلدار، له سایه ی نازی چاوبازیکه وه بوته رهندی
 خهرابات و حافظ ئاسایی:

«له لای پیری مهیخانه خهرقه ی له گریو مهی ناوه»
 به بۆنه ی دانسه ی خاله وه که وتوته بهندی زولفیکی شیواو و شیتانه
 ده چریکینی:

«ح بکه م له دلی سهودایی بهریان دهستان لنداوه»
 ساتی که بسکی دلدار به باوه شیئی شابالی بهریان دیته شه،
 وهفایش ده بیته سهوداسه ری سات و سهودای رامووسان و به لی
 تیک جوونی سهر که وتوووی سهوداکهش مهستانه تیی هه لده کا:

«له سهر رووت کازیبه ی زولفت وه لابه

که سادق بی تولوعی ئافتابه

دل و دىن ھەر چى بوو قوربانى تۇ بوو
ھە تا كەي ئىدى ئەم ناز و عىتابە

.....
.....

گوتىم با قىمەتى وەسلىت بە دل بى
بە ماچكىش لە زارى خوت رەزا بە
كەچى فەر مووى دلت نەشكى وەفائى
ئەو ھە سەودايە زەرر كىش حىسابە»

شارەزاياتى شارى شىعرىش لىيان روونە كە وەفائى سەپك و
زمانى تايىبەت بەخۇى ھەيە.

سوروشتىشە وەك ھەمو شاعىرانى كۆنى رۆژھەلات، دىوانى
ئەویش، سىبەرى دارستانى شىعرى شاعىرانى پىش خۇى
لەسەرە.

وەك لە دوو پارچە شىعرى "مەستورە" و "شىرىن تەشى
دەرپسى" دا ئالىي نەمر بوئرانە تۆلەستىنە لە والىي شار و
مەستورەى ھاوسەرى. وەفائىش وىنەى نەزمى فەلەكى لە
چەرخ و خولى تەشەبەھى شىرىن ھەلگرتوۋە و تەنيا شىۋەى ھات
و چۆى مەكوۋكى دەستى ئالىي لە تەنىنى تەونى شىعرى
مەستورەدا پىتو ەديارە.

من پىم واىە لە پىچالى وەفائى دا رىس و ھەوداى تەشى
رئىپكى وەك شىرىن، كرا بە پۆيە شىمىنىكى نەخشىن، كە ئەگەر

رهوای دهنستی رهنگین، چند تالیکی لئی دهرائی، ههروا تۆزیک
که چایی لئی بیرئی، پهراویزی داگریتهوه و بهدهستی وهستا که مالی
مهلاکه ریمیش به موعه ررهق دهرئی، له مووزهی میژووی تهدهبی
کوردهواری دا بۆهه تا هه تایه ده مینتتهوه.

لهو بهدهر کنی به به شهو رۆزی لئی گیرایی، له دووی کوچی
پیری موغان بۆ کورتی تهمن حسرهت بخوا و به ناکامیهوه
دهنگ هه لبرئی:

«دریغا عومری شیرینم چ زوو هات و چ زوو رۆیی»

هه بۆیه له سهه دهستی پیره میتردیکی سهه بهرزی کوردهواری
دا پهیمان ده بهستی هه ره وهندهی مؤلهت له تهمن بوی، تاله
دیداری دوبارهی دا گیانی شیرین به تیشکی رووی دلدار بشیرئی
و نه بیته ناخ هه لکیشی دواي کوچ و کوچبار.

لە پىرسەي نەمىرىكى سوكرىانى دا

قەلەم رەنگە جوان نەگەرئ
 وشەي تەرز و رىنگ و پىكىش

تارا بن

زىز بن

فېرى بن

ھەلاتىن بۇ سەر پەرى

بەلام چ بگەم ؟

ئەوينەگەم

شىت و شوورە و دىت بە شەرى

ھانم دەدا

بۇ نووسىنى دەرىپىنى ھەستى شىواو

ئۆقرە ناگرئ و لى ناگرئ.

دیارە نەمىرىك بە روالەت مردووه و تەرمى پىرۆزى لە مەھاباد
 ناشتراوه، بەلام يادى پاکی، لە دلسى ھەموو لاو و پىر و
 رۆشنىرىكى ولات دا جىگر بووه.

بۆیە پىرسە، پىرسە یەکی گشتى یە و تەنیا سەرە خوشى شارىک
 یا بنەمالە یەکی نیه.

بۆ يادىك لەم سەربەرزە بىننە سەر لىكۆلىنە ۋە
نووسراۋە كانى، دەزانىن كە:

دوان لە پەخشانە كانى ئەو رىزدارە ۋەك "فەرھەنگ"، "مىژوو"،
"شەرح" و "تەرجەمە" بەھۆى ناوەرۆكى يەكجار پىرپايەخ و
بەربلاۋيانە ۋە، لە تواناي كۆرئىكى گەورەى فەرھەنگى، زانىارى و
ئەدەبىي داىە، كارتىكى ۋەھا سووك و ھاسان نىە كە تاقە فەردىك
بتوانى ئەو ھەستەمە ۋە ئەستۆ بگرئ.

بەلام گومان دەكەم بتوانىن بە كەم و كوورپە ۋە
لەبارەى شىعرە كانى مامۆستاي ھىزامان دا بەم چەشنە بىرو را
دەربىر:

بە كىك لە شىعرە ھەرە جوانە كانى "بەرەو موكرىان" ە كە لە
سەر خوانى زىنى ئەسپى خەيال، چالاكانە بست بە بستى
زىدە كەى تا سەر سنوورى نەمان پىۋاۋە و سەرەنجام فرىشتەى
ھەرمانىش ھەر بەرەو موكرىانى ھىناۋە و لە باۋەشى نداخ
سولتانى گرت، لە گەل ھاۋالى خوشەويست و يارى سەردەمى
سەخلەتى و دەربەدەرىش، بوونە ۋە ھەزار ھىمنە كەى جاران و
مەلا غەفوورى بەسۆز و دل بە كولىشىان لە تامىز گرت.

ئەمجار ورد دەبىنە ۋە لە شىعرى ۱۹ لاپەرەى "من و بولبول"
كە چۆن بولبول ئەو خشىلانە رەزا سووكە لە خەزانى عومرى دا،
وتەى ئاۋىتتەى خەم دەكا و لە گەل گول و گولزارى بەھارى
ناديارى خۆى دەدوى و لە ئاكامىشدا پىيان شاد و شوكور

دهیتهوه، بهلام ههژاره که ی کورد به دلدار ی خوی ناگا و به
سروودیکی جوان کوتایی به وتار دینی و هه رگیز هومیندیش له
دلان دا نامرینی.

«بوالبول ئه ی پاره که ی دیرین
خونچیلانه ی دهنووک زینرین
وهبیسرت دی پاییزی پار؟
رهشپووشی دهشت و زهردی دار
گژه و گهت له با دیبوو؟
ههوای پیش تهرمی شادی بوو
دهیدا خشپه ی گهلارنزان
خه بهری مه رگی نازنزان
سوئسنه و میلاقه ی زهرد و سوور
بوونه دهسته چیله ی تهوور
دهگریای به بانگ، به هاوار
بوخونچه، بوگول، بو به هار
نهم گوت هه تا سه ر وانی
چاوت له بهزه یی خوا بی»

دهینین به هومیند دان به ژینه که ههستی جوان به واژه ی
چهنده ساکار و پوخت و پاراو رازاوه تهوه.

له وه رگیزاوه کانیشی دا ته گه ر گه وره پیاوانی وه ک خه پیام و
پووشکین، هه ر له م دنیا به دا بژینه وه و فارسی و روسیان له بیر

نه چوو بیته وه و پهریان دهرسی کوردیشیان دادابن، ددان به وه دادا
 ده نین که به راستی هه زاری کورد، وهر گیتی شیعی می مه نیه و
 هه لیه سته کانی سه ره به خو و جیاوازن له "هه لو" و "چوارینه کان" ی
 تیمه. به لام هه ره به ته رجهمه ی ناو بردوون، چونکه نووسراوه
 ناوبراوه کان ته وه نده بهرز و پر مانان که وهر گیتی ههز گه لیک
 شانازی به ته رجهمه کردنیانه وه ده کا.

ته گهر سه رنج بدهینه ته م چوارینه:

ته م بوون و ژبانهی هه به چون رووی داوه
 ته م گه وه ره تا ئیسه به کهس نه سماوه
 هیچ کهس نه بووه و نیشه به راست بیزانی
 هه ره کهس به خه یال شتیکی بو هه لداوه

له گهل ته م چهند به یته له پیره هه لو:

« کئی به سه ره به رزی ژبانی ناوی
 ژینی قالاوی به پووشیک ناوی
 چاوه پتی مه ره که گیان یا بسیا
 به هه لوئی که له ژین نی بهش به م
 نهک هه زار ساله قه لی رووردهش به م

بۇ شىتېك ئىستە لى خۆم بىزارم
 من، ھەل-ئۆبۈچى بە تۆبۈۋو كارم»

بە باشى دەردە كەۋىي كە ۋەرگىراۋەيە كى ئاسايى نىن و زياتر
 ئىلھامە كە ھانى بە گوتنىان داۋە.

بەلى: بەشىكى زۆر لى ھۇنراۋە كانى مامۇستاي پايە
 بەر زمان، ۋەك غەزەلى:

ئەرى ئەي كىژە كوردەي چاۋ كەزالە
 ئەرى ئەي شۆخ و شەنگەي چواردەسالە
 ئەتۈ خۆت كورد و خويىنى لاۋى كوردان
 بە تركى چاۋى مەستت كىرد ھەۋالە

...

خۆ لى قەرەي شىعەرە بەرزەكان دەدەن،
 ۋەك "نالەي جودايى"، "بزه" و "جوانى بىناۋ" لى سەردىل
 دەنىشەن و كەسەران سارپىز دەكەن.

وتار كۆتايى بىي بىنن بە چەند بە بىتېك لى پىشە كى يە
 جوانە كەي "بەرەۋ موكرىان":

«شەۋە تارىكە كىش و ماتە زەۋى
 كەۋتە خەۋ كىۋى، كەۋى، دار و دەۋى
 تىۋوتەك و گۆيىن و كوند و شيارن
 رۆژ و چانسانە بە شەۋ پىر كارن»

شنه بای ورده گوللو ته پزینی
 پی سی سپی راهه گهلا رازی نی
 ناگری شوان ته گری له و دووره
 بوو کی خوی شهوه تارای سووره
 جار و بارهش کله شیر ته خوینی
 بانگ له ته ستیره ده کا بی دینی
 گه شن ته ستیره چ به رزن چ نهوین
 گشتی پیست وایه ته وینداری زهوین
 زور به پارینه وه هسست راده گرن
 به هوم پندیکه وه چاو داده گرن
 مانگ ته ووا تازه له ناسو دهری
 کومه له هوره سپیلکه ی بهردی
 وه ک منالی کزی باب ناواره
 چاوهری بوون وه گهری دووباره »

ئیمهش به ناسه وه چاوهروانی بهرهمه بلاو نه کراوه کانی
 ماموستاین.

له گهل شیعری پرسه ی بهرئزان: شریف، ناسو، خاله مین، کاک رحمان قازی و ...
 له سروهی ژماره ۵۸ ی بانه مهربی ۱۳۷۰ ی ههتاوی دا چاپ کراوه.

به شیوه صورت
(چهارگزینه‌ای به نشان)

گه‌رانه‌وه •

کام‌فلسفه •

کام‌زاراوه •

هله •

ده‌له •

گهراڻهوه

نيو سه دهيه ک به سنووري ميڙوو دا گهراڻهوهوه که له
کابراهه کيان ده گهراڻهوه:

« دواي ماوهيه ک مانهوه له فهرهنگ، بيواز بووني بي هاوالي،
مالاوايي پي له کور ده کا. له گهراڻهوه دا له هوټيليني شاري
تهسته مبول، ته نيا ديويکي دوو تهختي گير ده که وي.»

له ههشت و نوئي شهو دا که هاو وه تاغيه کهي دپتهوه، ههر
وه ک فهرهنگ به ته کانداني سهر و دهست، دهيدوييني و له پر
قسه يه کي له زار ده ترزي و کابراهه دهلي:

ټاي تهوه تو کوردي؟!

- بهلي کوردم،

دواي خوښ و بيشيکي زور و گهراڻهوهي سه فهره لاي
کوره کهي، ده پرسن:

ټهي تو کوردي کوئي؟

- خو من کوردم نيم، جووله کهي ناو کورده واريم.

تا نيوه شهو که تير قسه نابن، ههر تاو نا تاويکيش له کابراهه
جووله که راست ده پتهوه، ماچي ده کا و دهلي:

ياره بيبي به قوربانتم بم کافره کهي ولاتي خو مان!«

هەر بۆیە:

«وێک پەیکی شارەزا بە هەموو شاری شارەزووور»

بەرەو رووگە و روو بە دلدار شایال دەبزیون.

بەسەر و سامانتیکەو دەلالینەو

«داخی تۆم هەر پێوێه سەد جار دەرم کە ی دیمەو»

وێک راسپاردە یە ک

پەری خەیاڵ دەکەنە سەر قافلە ی کاروان و بۆ «سەیری خاکی»

موکری «بە شتە ی تەرمی شەمالی دەسپێرن.

یان لە بەر بزۆزی، پەریوێه هەندەزان دەبن و بە ئارامی،

«نالە یان تیکەل بە نالە ی نە ی دە کەن» بۆ ئاھەنگی گەڕانەو یان.

ئە ی دوای گەرمین و کوێستانیک بە دەربەندیک دا، لە چادر و

چیغی هەواریکەو، بە چاوی لێکدانەو ی سەدان رەنگی

«بە پوولە یە ک» تەنانەت هەست بە قوزینی گیرفانە کانیش

دە کەن.

دەنا بە هاتنە سەر شایالی هونەر لە ئاسمانی زانکۆ را:

«ئە گەر ئە مجارە پێتەو، بە دار گۆنێزە بەرزە کانا هەل

دە گەرتین. سەرنج دە دەن گولە گەنم چۆن زەرد دە بی، داب و

نە ریتی ولتان بۆ منالان دە هیننەو.»

ئا ئیستایە کە دل واو بە واوی رازە نادیارە کانی هەر شیعریکی

گەڕانەو یە لیک دە دانەو و تیش دە گا کە خۆ بە قوربان کردنی

جوولہ کہ کہی ہاوزمانی کابرایش، چ تام ولہ زہ تیکی بہ پیزی بووہ،
دہستیش بہرز دہ کاتہوہ و دہلی:
سہر بہست بی تہ و دہ فہرہی کہ ہہستی خوشہ ویستیی زیدی تاوا
بہ ہیزہ!

کام فله سنده؟

بؤ ئیمه په ک که زمانمان تامې تالی هه زاران تاواتی ژیر گل
 نراوی چیشتیبی و بیر و هه ستمان به تالای میژوویه کی پر له ناخ
 و ئوف راهاتیبی، که ی ره وایه وه دوا ی تارمایی "هونه ریک" بکه وین
 که به خه یال له مه بهستی نووسه ره کانیا ن ده گه رین، یان ته شوی
 تاش مانایان بؤ دروست ده که یان!

ئه وه خودا پید او ه کانن که هه چه شنه فله سه فه په ک بهاو ئیز نه
 ناو هونه ریا نه وه، یان به پیچه وانه هونه ریا ن له جه وه هری هه ر
 جوړه فله سه فه په ک هه لکیشن، نه تاو له تاو ته کان ده خوا و نه
 خانووی ژینیا ن پئی تیک ده ته پئ.

من راه میروم که بدست آورم غذا

خواجه برای هضم غذا راه می رود

به لئ: ئه و مه کته بانه ی که بؤ دهر باز بوون له به ند و داوی کوئی
 هونه ری، سه ر و گوئی هه چی شتو هی فله سه فی به تیک ده که نه وه،
 بؤ کو مه لگا دینامیکی به کان یاسایه کی ئاسابین، به لام بؤ ئیمه ی
 بی دهره تان که له گیزاوی ره نجه رویی دا په له فاژه مانه، هونه ری
 وه ک "ئیسکی پیسم، دوامؤ دیر نیسم و ..." ناتوانن سار پژه ری برینی
 دهر د و مهرگی نه مرؤ مان بن. پئشم وایه ته نیا هه ر به و تاواته وه
 ماوین که روژیک بی و هتیری خامه له ژیر فرمانی بیر و ئه ندیشه

دا، له گوماوی خهم و زووخواو ره هاماڼ کا و به ره و مه کوی شادی
ههنگاو بنیڼ، نه و کاته یه که ده توانین سه بک و شیوازی چیاپی و
رهنگاو رنگ بو جه ژنی ژین ده سته مو که ین.

به لای له سهر فهرشی نه رم و نولی به ناوری شمی چین چندراو،
به بی خهم و خه فته به زمانیکی دوور له ژیان خه ون و مه ونی
ده فهره کوست که و ته کان به ناره زوو لیک ده ده ینه وه، خه ون
ههستی و هها ته نیوین ته نانه ت به ری که کیره ی و ه لاناوی
هه نده راتیش ده که ینه نوقلی نه ور ژانه و پشمان وایه به به رزایی
به ژنی هونه ر سه رمان گه یوه ته هه وران و به م شیوه یه نه وه ی
ده یلین نایلیینه وه.

ده ریا ده می شیعی ژنی

بو خه ونه کان ده کاته وه

به پوله یه ک له گومی مه ندی ناگرا

گوبه ن

له هه رچی بالداره

ده باته وه

برووسکه یه

که به حری هه وری ژین ده چر ژنی و

تورانوس

له شی زا کاوی

تا له و خو پناوه خه سته دا

دەشواتەوۈ

ئەو ۋەرزە ۋا

كە جۆمى گېر

سەدان ئاشى پى دە گەرا

بەفر

دەبوو بە سۆبە يەك

بۆ ژوورىكى بى پەنجەرە ۋ

لە سەر تەق تەقە بەردە كان

بۆلوۋىش

لە چەشنى جەنگەلىك بۆنى گوليان تى دە گەرا

پەنجەرە كەى ژوورى ئەۋىن

كە خويىنى ژىنى مژتوۋە

ۋا ديارە ھەر بە دەستى رۆژ

خەنجەر لە جەرگى شەو دەدا

پاسەۋانى تەلارى گەورەى شارە كەش

بىژنگ بە دەست

ئارام ئارام

كۆى ئەستىران لە كەو دەدا

ح - ف

بجی گومان، هەر پەلینکی لە ژین دانه کاوی ئەم شیعەرە مانای
تایبەت بە خۆی هەیه، ئەووە زماننکی فەلسەفیی منالانەیی دوور لە
درۆیە که دەپرسی:

ئەری داگیرسانی سۆبەیی بەفر و زار کردنەووی دەریا بۆ
خەونەکان یان رازی لە بیژنگ دانی کۆی ئەستیران دەبی چ بن؟
ئەیی دواي زانینیان لە بازاری هونەر دا چ دەرماننیکن بۆ لە ناو
چوونی بە سەدان دەردی تابووری، کۆمەلایە تیمان لەم دەورانە
کەس بە کەسە دا!

لە زمارە ٤٨٤ی گوڤاری مەهاباد دا بئاو بۆتەو.

كلام نازارەت؟

كار و بارى ئابوورى و كۆمەلەيە تىبى تايىت بە ھەر مەلەبەند و شوئىنىك، دەپتتە ھۆى پىك ھاتنى واژەيەكى زۆر بۇ ئەو شتانەى كە لەو ناوچەيە دا بە بايەخن.

• ۋەك چۆن لە ناو ەھرەب دا، بۇ شىر و وشتر، يەفريش كە لە ناو ئىسكىمۇو دا ۋەك ئامرازىك بۇ خاتووبەر، بۇ دانانە ۋەى داوى راۋە گورگ و ورچ، بۇ كەرەسەى رى و بان و زۆر شتى تر بە ھەرەى لى وەر دە گىرى و زياتر لە ھەشتا واژەيان بۇ وىنە چۆراوچۆرە كانى ھەيە.

• لە مېژووى زاپون دا، دەسەلات دارىي توند و تىژى رابردوو بۆتە ھۆى پىك ھاتنى ئەو رەسمە لە خوازىيىنى دا، كە كەس و كارى زاوا ئەگەر دەيان واژەى ۋەك: بچوك، نۆكەر، خزمەتكار، كار لە دەست نە ھاتوو و ... بۇ كور ھەل نەدەن، بۇ رىز و پلەى بووكىش واژەيەكى زۆرترى ۋەك: بالا بەرز، چاو جوان، شىرىن زمان، نازەنىن و ... نەرازىننە ۋە، خوازىيىنى سەر ناگرى. ديارە زانست و تىكنۆلۆژى تا رادەيەك ئەو رەسمەى شل كرددوۋە.

• لە كوردە ۋارىش دا دۆل، و دەرە و چر و تەلان بە بەرد و دار و گژە بايە ۋە، بۆتە ھۆى پىك ھاتنى زياتر لە سەد واژەى ۋەك:

هاره، هازه، خرمه، گرمه، سرته، ورته ... بو دهنگ که کاک مهلا
سهید رهشیدی حوسینی شتیکی جوانی له سه ر نووسیوو.

• له ولاتی چین دا پیتی تهل و بی زوره و له زمان ناسی دا به
تیراد ده ژمیردری، به لام ته نانهت بو دهنگی بالی بالندهش پیتی
تایهت به خوی هه به.

• له دورگه به کی ته ندونوزی دا، قه و متیک ده ژین که نیو سه ده
له مه و بهر، سپی پیستیان راو ده کرد بو خواردن. کومه له ناسیکی
وهک "مارگریت میند" ی ته مریکی که به پاریزه وه چۆته ناویان،
هوی کاره که به زولم و زوریک ده زانی که له سپی پیستانیان
دیوه. له بهر ته وه پیتی هه ر غه ریه به ک بکه ویتته ناو
دورگه که یانه وه، جیی بی ناچی که به تیما و تامازه، ورد و درشتیان
هه سب به بوونی بیگانه ده که ن له ولاته که یان دا، که ته وهش خوی
شیه زمانیکه.

• رسته ی زور کورتی وا له زمانی ئیسکیموو دا هه ن که به
چهن دین دیری ئینگلیزی و فه رانسی مانا که یان ته واو نابیی.
زمان بو گه یاندنی په یامه به گوینگر، هه لته کاندنی شان، لئو
هه لقرچاندن و چاو تیک نانیک مانای وا ده گه به ن که به زمانی
ئاسایی قهت ده ر ناکه ون:

حرف و صوت و گفت را بر هم زخم
تا که بی این هر سه با تو دم زخم

دیاره له و شیعره دا مه ولانا به ریی عیرفان دا د پروا، به لام له ناو
هیندیک له زمانه نه ناسراوه کان دا به بی عیرفانیش، بی زمانی
خوی زمانیکه.

سهرچاوه:

پولی کوپی به کانی رشتهی کومه لناسی دانیشگا تارانن که به داخهوه له
لام نه مابوون که ناویان به رم، ئیرادیش وهک تیخه له یه کی کول له سهر
ته ستومه.

هەلە

پێم وابوو کارێکم کردوووە که هیندیک له بهندی پێشینان بهم
شێوهیه دهسکاری بکههه:

مهسهلێکه و من پێم وایه

به بهژنی کوردیان بزێوه

به پیاوی چاو چنۆک دهلێن:

«وه کوو کوردی دۆ نه دیوه»

ئهه بی نالێن کوردی فه قیر

له دۆ زیاتر چی دی دیوه!

دوای لێ ورد بوونهوه به کارێکی نارهوام زانی که گولزاری
ئهدهبی پێشینانمان به لێكدانی قهلهمی ناله باری ناساره زایه ک
بشه مزئی.

له ناوه راستی سه دهی چواره می کوچی دا شاعیریکی کوردی
دهرباری ئه میرانی سامانی، له سه ر دانێکی مه وته نی خۆی دا
ماوه یه کی زۆر ده مینیتته وه، هۆی مانه وه یشی به شیعیر ده کا به نامه
و بۆ وه زیری ده رباری ده نیرئ، که ئه مه به یتی ئاخیره تی:

بخارا خوشتر از لوكر، خداوندا همی دانی
و لیکن كُرد تشكیبید از دوغ بیابانی*
ئەم بەیتە ئاوتنەى تەواو بالای نواندنی مانای «كوردی دۆ
نەدیو».

لۆكەرانیی شاعیر، ئەوەندە تامەزرۆی دۆی مزرى مەوتەنەكەى
بوووە كە خۆشترین شار و بارەگای ئەو سەر دەمەى بۆ بەجی
هیشتوو، هەر بۆیە دوو پاتی دەكەمەو:
كە بە راستى نابى باخچەى پەرگولى فۆلكلورىمان، بە درمغى
نالەبارى ناشارەزایان بىشەمزی.

* لە كئیبى «كرد و بیوستگی نژادی او» دا هەموو شیعەرە كە هەبە.

ده - له

له بهر خواجهانه کانی دانیشکه دهی نه ده بیانی دانیشگا تاران،
چهند براده ریک له سهر «ده - له» کیشه یان بوو که:

دهو شاره دا یا له و شاره دا، دهو ژووره دا یا له و ژووره دا.
کامیان راسته و کامیان هه له یه. کیشه و هه را توند بوو. منیش
ده بوو بلیم:

هه را له سهر ده یه و له یه
بو برانه وهی نه م کیشه یه
به من ده که ن بی سی و دوو
سهی پیوه نین به و ده وله یه

ده = (در)ی فارسی

له = زیاتر (از)ی فارسی

که له موکریان نرازای هه (له) ده بیسی و له وهر گئیرانیشی دا به فارسی لیت ناشیوی.

به شیوه هفت

- کام نه ته و هین
- بی نام
- دست حسد
- نوای غم

کام نه ته وهین؟

که ده یگرن لیتی ده پرسن:

کوره ناوت؟

ناوم سه دیق، فامیلیشم خاته مییه

: له کام نه ته وهی؟

- نازانم.

: چۆن نازانی؟

- چونکه خویندتم به فارسی بووه، به تورکی ئال و ویر ده کهم،

وت و ویزم کوردی و دوعا و نوژیشم به عاره بی یه.

تۆ یتم بلی من چ تیره به کم؟

بۆیه ئەم بەشه که مەم به زمانی خویندتم که فارسیه، پیشکش کردن.

بی نام

برون از هاله ای
بر دور رؤیاهای رنگارنگ
امواجی است
از تکرار تمرین شقاوتها
که می‌کوبند بر لوح دل ریشم
نمی دانم!
مگر قلبی
که بالا پوش اندام شهامت بود
پوسیده است؟!

که در دستان کابوسی است
سرد و بی سخن
" از خویش بی خویشم "؟

.....

نمادین بیکری
از جوهر جرات بیاید ساخت
که بردارد
طلسم وهم و وحشت را
به کلی از بر و پیشم

دست حسد

زمهریری است
که در وادی طولانی شب
شبح تیره و نامرئی دل
تیغ آلوده به زهر حسد اندر کف دست
بنگاهید
زهاد دل مرموز سیاه
می زند شاهرگ گردن دلها را
آه
اینچنینیم در آغوش تباهی،
افسوس
که اسیریم و
در اقلیم سیاهی محبوس

واژه‌هایی را به امواج بحر سبک عراقی سپردیم که در ساحل، نیمه جان لاشه‌ای را
یافتیم به نام:

نوای غم

چون نگاهی رهگذر بر چند و چونم کرد و رفت
بر ره عشقی پریشان رهنمونم کرد و رفت

قطب افلاک فنون اندر فصول درس عشق
با رموز چند سطری آزمونم کرد و رفت

عزت است آری که جانان با عطای نکهتی
همدم عشاق بیدار قرونم کرد و رفت

آمد و در هم درید آن پرده‌ استرار دل
از در و کاشانه خویشم برونم کرد و رفت

می ندانم یافتن دل را که همچون واله ای
با عروجش راهی کوی جنونم کرد و رفت

من اگر آهنگ شیون را نوازم، آن صنم
از نواهای حزین غم، فزونم کرد و رفت

به اینکه له عارفنامه‌ی ایرج میرزا

سیاست پیشگان در هر لباسند
به خوبی هم‌دگر را میشناسند

سیاست چسبیده‌گر لیکیش نه‌دیون
هم‌موویان به‌ک له زاری به‌ک تفیون

چهند دیر پیاکی لیکه نه بان

کوچ

ته گهر

رابوون

اقبال

خیل

تازه ری چ زمانیکه ؟

کوچ

تیشکی نیونیکای پهری شیعیری جوان
 ددرهوشا له سهر لاجانگی گولان
 دیووی که نیمه کز و په شیویسن
 بیوه پهریوهی چیا نیشتمان

شکویه ک که بهو پهریه درا بوو
 نهخش و نیگاری تهونی خودا بوو
 به بروای پاکی ریبواراتی شهو
 شه بهقی وه بهر دلان هینا بوو

نیمه ی خه والووی جهنگه ی خوره هلات
 پیمان نه زانی چی لی به سهر هات
 تا شوعله ی له سهر پهرده ی میتر غوزار
 بکهین به بهرگی بوو کینی ولات

به قسه ی هلالان ده میک بوو پهری
 وه ک کیزی سرک و سلی کوچهری
 « ههر کوچ کوچی بوو * » وا دوور که وته وه
 به مانگ و سالیس نابی خه بهری

پتیم وا بوو بهری واله سهر دلان
بوته ناودیری گولزاری یه زدان
بهلام به پتیکه دلداران ده لنین:
که شتیه واتیکه له ده ریای هرمان

خوزگه بای شه مال خووی پیزوینتی
له لای بهری را په یامیک پینتی
به نیمزای ختوی سوبجی نازادی
نیمه ی خه والووی پینی رایه پینتی

تا کوو هم میسان نه و بهریه جوانه
که سوئی ترووسکه ی دیده ی دلانه
نیونینگایه کی بیته وه سهرمان
بو کوچ کردنیش نه یینی به هانه

۱۲۷۵ هه تاوی

* ههر کوچ کوچت بوو، کوچت کرد به راست
ناخبری کوچت کرد مال اووات نه خواست

فولکلور

ټه گه

که خیلې پهل له سهر ههوران، له مه يدانی جلیت بازی
به بی سوارۍ به ههلمهت قهت به پرتاو و به تین نایین

له بهر کانیاوی کوشش دا، زهوی و زاری ټه مهل، نه پوی
گوتلی شادی له سهر سینگ و به روگی بووکی ژبن، نایین

له سهرای رووتنه نی بی ناوی ټیمه ی بی دهس و دامو
به لی هیوا به سوپراوی گراوی "خوژگه"، شسین نایین

سرابوون

ساتی هات له سای داری نازادی
بوو به زه مزه مهی ئاههنگی شادی

به لیک لهو داره به یاران بیژن
له سهر مزارم وه های بیژن

ریشهی بیته سهر کاره لهی سهرم
تا په پوولهی رۆح بیته وه بهرم

به لیکوو بو ساتی لهو خه وه رابم
له گۆری تهنگا بیته ئاشنا بم

بۆنی شیخیری سهر مزاری ماموستا هزاری لئی دی.

اقبال

آدم از بی بصـری بندگی آدم کرد
گوهری داشت ولی نذر قباد و خم کرد

یعنی از خوی غلامی ز سگان خوارتر است
من ندیدم که سگی پیش سگی سر خم کرد

اقبال

له بهر جوانی مانای، نه مروانیه کم و کوورپی کیش و قافیه له
وهر گیرانی دا.

زور سهیره به شهر تهونده شانی داخا
فهر شسی شهره فسی له باره گای چه م راخا

یانی له سه گیش که متره ریژی ئینسان؟
که هی سه گ بووه بو سه گ سه ری ته عزیزم داخا

فیک

«کارو» کچی نه دار و دارای له چند دیر دا به ناوی
 «لوچ» هلسه نگاندووه، با به کوردی کیش و قافیه یشی
 هه بی. له درتزر کردنه وه یشی دا، کور باشتر ده گونجا له
 کچ.

بازرگانگی ساماندار

رووی کرده پیاوینگی نه دار

که توی وه ها به هتیز و تین

له بهر چی نه بانی له ژین؟

بیستوو مه کوزیکت ختله

گویا نه ختالیکیش گیله!

کوری گه وره ی منیش وایه

هه ر چی بی کاری خودایه

زور ئیراده لای ئه م و ئه و

بۆ زمانت شل که ی جلوه و

گوتی دیاره کوری نه دار
گیله له بهر جاوی نه یارا

ده زانی چند له یه ک دوورین؟
له گوین خه لوز و کافورین

ئی تو هه چی کوشکی جوانه
ئه وهی وال له بهر دلانه

پاره ی به به سته ی نه ژمیراو
میوه ی تورسی زهویی تیراو

چل چرای هوشه و باره گا
که شوقیان به که یوان ده گا

ئه وهن ئه و ده بیینی به دوان
سه ر خوشه، شاده به هه موان

که چی جه ناب، ختله که ی من
له گه ل شادی بوون به دوژمن

هه چی هاوری کوره که مه
قوروه سه ری و دهر د و خه مه

خېر و بېرى خىۋاي نەدىۋە

چارە نووس جەرگى بېرېۋە

دىۋى نزمى تارىك و نوون

بىسوازۋى بى تام و روون

ناو چاۋى تالى خاۋەن كار

بىدادانى تەوس و پىلار

تېتۋلى چۆغەي ھەلدراۋ

نالەبارىسى پىنەي پىلاۋ

بەك بە دوۋى بىۋنايەنە ژمار

لېتى دەبىن بە بەك بە ھەزار

كە دەبىشپىتە چلەي زستان

كوچە و كۆلانە و ورگە نان

منالېش يە كتر قاۋ دەكەن

دېن و گالتەي بە چاۋ دەكەن

بۆينە دردۆنگم لە ژيان

ھىوادارم بە دل و گيان

دهور و دوکان وانهمین
گه نچی نیمهش جوان بنوینئی

۱۳۵۴ مهتاوی

ئازەرى جى زمانىكە؟

دەزانىن كە زمانى تور كى لىكى گەورەيە لە رشتە زمانى ئۆرال ئالتايى و نىزىكەي سى چىل سالىك دەيى بە بى لىك دانەوۋە و ھەروا رەمەكى بە "ئازەرى" سى ناو دەبەن. ھۆى ئەم ھەلەيە بە بۇچوونى من ئەوۋەيە كە بەشىكى زۆر لە زانا و نووسەران جىاوازى نىوان دوو زمانى تور كى و ئازەرىيان لى روون و ئاشكرايە. بە نام لەبەر تەوس و توانجى ھىندىك رەگەزىپەرسىت و زىبان شىرى گالته كەر بە زمانى گەلان، بە داخەوۋە لە روون كىردنەوۋەى ئەم ھەلە گەورەيە خۆ دەپارىزن!!

ئەمىرۆ خەلكى ناوچە لە گەل رىزنان لە زمان و داب و نەرىتى يە كىتر، سەربەرزانە شانازى بە زمان و ناسنامەى خۇيانەوۋە دەكەن، وەك چۆن شەھرىار لە بەندىك دا دەلىن: جەيدەربابام بە زمانى شىرنى تور كى بۇ زىدە كەم رازاندىوۋە.

پىم وايە كوردى ھەر شوتىنىك بە ئاگرى - ئازەرى - ئايرى يان ئاورى ناو بەرىن، جىنى خۇيەتى چونكە ئەم واژانە گىشتى كوردىن نە ھى زمانىكى تر.

له بهر ئهوه كه له ههچ كتيب و گؤفاريك دا، شويني ژياني
 ئازهرى زمانه كان نه كه وتۆته بهر چاوى من، به پئويستم زانى
 ئهوهى كه خۆم راستهوخۆ ديومه و له يادم ماوه به كورتى بيخه مه
 بهر چاو:

له سالى ۱۳۵۳-۵۴ ههتاوى دا له زانكۆ تاران بهشى
 كۆمه لئاسيى له كلاسيك دا بۆ ليكۆلئينهوه و كار و بارى مۆنؤگرافى
 بهش بهش بووين. چهند هاوړپيه كمان كه ليكۆلئينهوه له سهر
 زاراوهيان بهر كه وتبوو بهرهو ئه و شوينه روښتن كه ئازهرى زمانى
 لى دهژيان، دواى كۆبوونهوه مان له رووى نۆت هه لگرتن و ئه و
 شريئانهى كه پريان كردبوونهوه ناوچه و زمانه كه يان بۆ شى
 كردينهوه كه له ئارشيوى زانكۆ دا دهبي مابن. ئهوهى له مبابهتهوه
 من له يادم ماون دوو بهشن بهم شيويه.

۱- ناوچه كه يان:

له دهور و بهرى شارى "زنووز" زياتر له په نجا گوندى ئازهرى
 زمانى لئيه كه ناوه نده كه يان ئاوايى "ههرزه نئات" ه و له شارى
 مه رهندي ئازهرى بايجانهوه بۆى دهروى. چهند گوندى كيشيان
 كه وتوونه ته لاي ئاستارا. له ئاواييه كانى سهر به تاكستانى نيوان

زەنگان و قەزوین بە "تات" ى دەدوین. ئەویش ھەر دەبی
زاراوەیەك بی لە زمانی ئازەری.

۲- وت و وێژ و ئاخفتیان:

لە نووسراوە و نەوارەکان دا بۆمان دەرکەوت كە واژە و
رستەکانی ئازەری نزیک بوون لە کوردی، لۆری و گیلی، هیچ
پەيوەندی بە زمانی تورکییەو نەبوو.

بە باشم زانی كە ئەم روون کردنەوێە بخیرتە بەر چاوی
خوینەرانی بەرێژ كە چیی تر ئەم ھەلەیە دوویات نەبیئەو.

درجه می شیعی کی شیعیه کی که در کوفی

«وه ریا»

شراعی نابهم به نوزده لکساره می
له کوشی خوردا ، کنش ومات داره
دهریام وپهروام له بؤدان نیسه .
دهریا ءومرینکه خوری شیواوه

سه سال مرگش به

ماواتیک

که خاور دوی

دارستانی شیعی کون وتازهی کلم
بمهریکا کؤکورهوه
بئگری دستچیلعی عدلیه سئنگ
بوون به تاگر
بؤ وه جاشی له میژینهی کورزاوهوه
له خوندیکا
روونا کابی شم مستخلفم
بهمزکینی
بؤ زمره شتی خاومن وه جاشیش بردهوه

سه پدنه محمد دهم سنی ندره

سه رودا

بؤ نکزه می گمشی بههار
باسی خوران:
له داومشی کاسی زینا
توانهومیسه
بؤ گهلای زهردی پاییزی
باسی بههار:
شعسانیه

تا ی سروشت دمیسه باوینتم
سعدای و مرهکانت کورته .

مارف تاغالی

وهفایي

سایه شه جلال حسینی تره

تامن نه واگه دا له باش میلهفا تره گون

پسرین تره

وهفایي ته له ملازمین ویکتورین به دست شو مریخوره نه سنی مریخانرا ده لوزور پردای مخرور نه زنده لانی ته لوزور گوز و گزانهش مریخان گوزانه و دعا دگر لوزه که بزاش تولدوش کهنه غمگین له نه بزوش شیری کومه فای تره و میوزیون، نه مانتین ان روزو مریخانرا

بی سنوروشکاشن و که وشنه شای گیزایوی ندرهمی عهد مران، بی پی پی سوده له خورقهای دهر نامای گو دنگن گوزان و خنهای جسدکه کویلی بهر دسر بی خولی توژمکان، که فیک جبار په نسیهانی گزندیه که نه چیریشی با فحشیه ندهمی وهفاییم لاداره، که مهنا بیزارده ریختنی بستکجاش به پارهه و ژون خاش نه حساس مومرد و بی مایه بیکش مسمت و کاسی گودووژ تود گزایوی که وهفایي له مازای مگاری دا پسرور بوردی کز اوورد نه خنهای بیج خه رانیک فیتوالندیه و تاوانم گز اوورد ریگا تیکوشانی نهیا بی له دهفایي دیر کی کش خدیورد و کوزایوی شیعری له هداری داکرا پاراقو بوزون. بویه موزمانه نه کمال مزون بی زمان دهکن

به که وک چوز زمای نانی سوزر و تالی له خدی شوی و عالمو با چینشووژ و دهفایي هاوجیداری و خاوشه فاری حاشی تقوین همگی تاریکی گزندی شوم سهره دههتن. که جزی بوشه شه پدی بیز نریگ و دیوانی پدی و پی ریاری. که ده زمای شعیریش. که زمانی جوموولی کوما که پدی لهو کات اوورد له

بیرد و مارگ و نوا که تونی و نه کنکنه کندیک مومالا همی مهبا له جلالی بیور و مورشدی قلمی خوی. جعدت بهدینگی به لوزوی زهمه ده کردیا و بینهش دهستان میژ دوی

بیر پدی دهیا توژ نه کردیا دوسه بیارمندی وهفایي به زمای شعیر اوارد. وک به فو دهی که بوی گز جزی دلاری. ده سایه ساری جویان ریخته و کوشه دهنی خاریات و حافظ کما سی. له لای بیوی مایه کانه

خهرفه له گریو نه توده به بی شای دهفایي خانانیه که او کوشه نه دیر ژولغنی شیدا و خینه ده بی پختن. ج ع بنام له دلی سوادین پرایان دهستان قنداره

سایه که سنی دلانو به پای و خنهای غسانای به پرایان دیکه

شعری و دهفایي دهیته سواد ساری مانتی سوادی زمووسن و به ای نکت چودوی سهر کوموژوژ سوزدهتن که سه لایه بیسی نه لوداک

ده سهار روت کازمندی ژولفت وه لایه که سادین بی شو لوی شانده

دین دین خدی بیوز گزیهنی تو بوز هدا کنی نهی نامر مان و غبانه

گوتم چا فیهی مشی وهست له دل بی به مایه پختنی له زاری خاوت مرزا به کجی هو بوزو دلت نشکر و دهفایي توده سوادیه و می رنگین حیشانه

شامی زانیانی شای شیعریش لیلیان زروه که وهفایي ده سگ و زمانی ماهانه نایه خای همه سوروشوینسه وک صمیمی سابعرامی کوشنی ورمه سالات خویشتی نه ویشت سابعری داوسلانی شعیری شایعرامی بیلیان خوی

له سهره وک له مور پاره شعیری ده ستوروه و تشریح بشکنش درویش "دا بانی شعر بوجراه که له سینه شه له والیسی میناز و مسمومین عاوسری وهفایي و دلی تاریم فاکت شعیر همه خار ج و خوی نه نده کی شیری شه دگر گوز و که نایا شعیری تان و جوی نه کار و گز دهیسی مالی که شه فیسی شهیدیم به پدی ای مسطوروه دا بیوه خیاره

می بیار وانه له بیجانای وهفایي دارمسی و کسانتی قلمی جیوشی وک شیری، ترا به یوزده، بینهش ده ساین، کنه که کار رخوا بی نه سلیانی ده دکر، جعدت تالیلی ای دیر و بی جروا تو کیک کجایی می فسن، بیز اوزیر ناگر نشی و ده ساد، کتی دهستان کدهالی قنداکه بقیش نه بو مسمومین دارمسی نه مسموزی بوزوی تدری ای کرد ولری دا مومنه تا خدایه و دهستان بزه

دهو به دهر کجیه به شوی بوزوی ای گیزایی له بوزی کوشس بیوی موشان بو کوشی دهی می خصرت جخا و نه ساد کات، بجه رسنگ جلمی، ارسمه شعیری شعیر بیج روز و کسات و بی زون رؤی

شعیر بویه فندسه دهمنی بیخضر، رنگی ساری ز پوز کی ز سولاییا سه پیش دده، سالی هسار سواد سدهی هواسن ایسه نه یمن بو، تا له خیدی زوزیاری نه کمال، قشریز همه سیدان روزان اسفار بیسی و محاسنه شعخ نه لایلی بوژ شعیری و جعدت

چند و ده کیلیک لیک نه بان
چند و ده کیلیک لیک نه بان
چند و ده کیلیک لیک نه بان
چند و ده کیلیک لیک نه بان

ونهی وهفایي و نیشانه ی سهر شیعری پرسیار، له کاره به تر خه کانی کاک جه مغهری قازین، یادی پیروز بی.

چند بهره‌منیک له نووسهر:

- ۱- "لباس کردی" ۷۸ لاپه‌ره‌ی تایب کراو به وینه‌وه مؤنۆگرافیه که که له کتیبی (منابع و ماخذ عشایر ایران به فارسی) کو کراوه‌وه‌ی دانیشگا تاران دا به «منبع» هه‌لیژێردراوه.
- ۲- ئەلف و بیتی کوردی به شیوه‌ی باغچه‌بان که له سالی ۱۲۵۸ دا کۆریک بووین له سهر ویستی (فرهنگ و هنری) مه‌باد له ده‌ورانی سهر پهرشتی کاک ره‌حمانی وه‌هاب‌زاده دا کارێکی چوار مانگیمان له‌سهر کرد...
- که نزیکه‌ی ۵۰ لاپه‌ره‌یه‌کم له‌سهر نووسیوه.
- ۳- (شجره‌ نسبه قوم مامش) مؤنۆگرافی‌یه‌که‌که هه‌رکات نوێ بکرتیه‌وه، ده‌زاندیری نه‌و شوینه‌ چهنده له شارستانیته‌ نزیکه. (۲۱ لاپه‌ره)
- ۴- چهنده مه‌قاله‌یه‌کی کومه‌لایه‌تی له‌گه‌ل هیندیگ له شیعرێ روژ که نه‌نیا تیف تیفه‌یان ماوه، بو بلاق کردنه‌وه.
- ۵- کو کردنه‌وه‌ی دیوانی (مرحوم کوکه‌یی) له سالی ۱۲۴۱ ی هه‌ناوی دا که...

(43)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

نرخ: ۱۰۰۰۰ تومان